КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІайн обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ЛЕН?

№ 110 (4747). ШОАТТА, 13 сентябрь, 1969 шу. Мах 2 кап.

ТIАЙИЦА ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕ

Массанахьа, советски наха къахьегаш мел болча моттигашка, жерра ыржай хlанз социалистически ях. Промышленноста, транспорта, гlишлошъечара, юрта боахама къахьегамхой В. И. Ленин вахь 100 шу дузача ден сийна хьамсарча Даьхенна производствени совгlа-тан кийчлеш ба.

Цу дерригача хаджъа гlулакха юкъе шоашара даьтlа лакъа лоиц Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша. Республика промышленни предприятей коллективаша товарни продукцена реализаци ярен керттера изделеш арахепареи бархl бетта план хакал хьалка кхоачаш а еш пlенал совгlа дукха продукци арахийнай. ДIадахача шера цу ханачул 9 процент дукхагIа а укх шера бархl бетта реализация пь продукци.

Ленински къахьегама вахте латтача Нохч-ГІалгІайчен дукхача мехкдаьттахоша, мехкдаьттачахддохарараша, химикаша, машинашъераша, кхычар доккхий толамаш деах. Цар пахадаш лакхъю къахьегама овсарле, толамица кира а арааю пайда а эц кердача техниках, кхыкаре къовсам латтабу производства эффективность лакхъара. Къаьстта дог гlоадоаккхаш да дукххча мехкдаьттахой толамаш. «Малгобекнефть», «Горскнефть», «Октябрьнефть» мехкдаьтта промыслови управленеш толамца кхоачашъяьй барх! бетта план, планал совгlа хьарап тоннаш мехкдаьттеи миллионаш кубом-траш газа а йоаккхаш. Пачхахьалкхен план а тIайица социалистически декхараш а тlехкхачашъяь республика химически промышленноста флагмана — Грозненски химкомбината, КПСС XXIII съезда цlерагlча Грозненски крекинг-завода, «Электроприбора», «Нефтехимзапчасти» кхача заводий, мехкдаьтта газевой управлене, Грозненски трикотажни макаронни фабрикай коллективаша. Цу тайпара масалаш дукха да, хlана аьлча дукха а дукхагIа йолча предприятей коллективаша шоай ниэ кхобац В. И. Ленина юбилей сийна тlайица социалистически декхараш кхоачашдаре.

Иразе кхоане — коммунизм бахьан шоай низ па кхебеш къахьегаш. Йоалхача республика промышленни предприятей коллективаша планал совгlа арахийна продукци 6 миллион сома къахь я. Дукхьал август бетта дерхал мехкдаьттахоша Даьхенна планал совгlа 103 эзар тонн «lаьржа дошув». хlаьта эф шу доладелча дена цар планал совгlа даькха мехкдаьтта 231 эзар тонн я. Иштта тlехкхоачашъяьй мехкдаьтта продукташ, химически продукци, тайп-тайпара машинаши оборудованин, приборан, бакъча мака иша товараш арахепара заданеш. Дукха а дукхагlа йолча предприятеш тlехкхоачашъяьй къахьегама овсарле даькхьреи продукцера хlаходар лоххареи заданеш а.

Цу деррига а вай дегаш урауиттаду. Цхьабакъза нийса хургдаьар карагlаьаннчех кхоачам а бар кхы да аз lаша хlана мича дисал аьнна вай lохайшача. ДIабахача барх! бетта республикин промышленностe бахьа балха итогий анализ йича гучадоал дукххача предприятей коллективаша продукци арахепареи цуина реализации ярен план кхоачашъяь па хилар. Къаьстта керамихьал ийнсдлар продукцена реализаци еча август бетта, хlана аьлча 38 предприяти доарх!авллар цу керлача хьалашка боах беча предприятеша эгара доархlамеча гlарча зазанех. 8.259 эзар сома маьха продукци йнсай август бетта реализани ца еш. Байнача бетта реализацe объемага диллача план кхоачашъяьаш «Грознефтехимзаводы» объединене, гlишлоп материалий управлене, кхачан промышленноста министерства, моттигерча промышленноста, къураша. Дукхача предприятеша боах иштта эсала барх республика ерфита промышленность кхайнача 97,7 процент мара кхоачашъяьаш август бетта продукцена реализаци яра плаь, хlаьта пе барх! бетта хьоккамаш лох а дал. Цхьайолча предприятешка лоьбенкай къахьегама овсарлен боарам, кхоачашъяьяш продукцера хlаходар лоххара пхан.

ГIулакхаш цу тайпара ийседдара бахьанаш дукха да. Цхьабакъда керттера бахьан да тlехьашача предприятей кулгалхоша, партийнин профсоюзни организацеша шоай резервах бокъонна пайда па эцаш хилар, цхьайолча хана цар производствени процесс вlашегlа тlехьъаккхара лоша йоагlача тайпара уйла еш на хилар. Тlехьашача предприятешка кlелиге терхал ду къахьегам lилман ларда тlа вlаштlехьбаккхара гlулакх, дукхагlолча заькъе кхоачаш на еш ыс керда техникей прогрессивни технологи производствана юкъейоллара планаш.

Сентябрь бутт беквалуш латт. Из байча шакхйоалараче шера кхоалагlа квартал. Нохч-ГІалгІайчен ерригача промышленни предприятей кулгалхой, специалистьй, балхлой декхар да беррига шоай низ тlа а бахийта даьлетна еьлагlча шера план кхоачашъяра еорагlбалар. Хlара пех, участок, бригада декхарийла а производствени задании тlайица социалистически декхарашь кхоачашде.

Пятилетка хакал хьалха кхоачашъяра къовсам латтабеча хана lалаьите боккха доархlам болаш да хlара балхлочи дисциплинеи шийна тlалаттача гlулакхах бола беккхтокхами лакхбар. Чlогlа теркам тlабахийта бола предприятеш lаина кийчъяра.

Ерригача предприятей коллективаша шоай ниа производства эффективность лакхъяра, lилма-технически прогресс сихъяра, къахьегама овсарле лакхъяра тlабахийта беза, шерра гучаяха а бокъенна пайда эца а беза производства торонех.

Заводий, фабрикий, промыслай партийнин профсоюзни организацеша шоай керттера декхар ларх!а деза кхана да йоалаш арабаьнна В. И. Ленин вахь 100 шу дизара кхочашьча социалистически ях итогаш яра порядках бола КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС сецам шерра дlабовзийтар. Хlара коллектива Ленински юбилейни грамота лакхара доаттабеча къовсама юкъегlоргlйола гlулакх вlаштlехьдаккхар. Хlара коллектива сий доаккхаргдолаш хlама да тlайица социалистически декхараш кхоачашдар, В. И. Ленин вахь 100 шу дузача денна сийленна пакъаяхар.

Карпаташка советско - чехословацки доазонгаьа гаьна долаш латт «Дружба» кхача трансевропейски мехкдаьтта проводе шоллагlча аргlан ерригсоюзни ударни комсомольски гlишлон тика. «Укрзападгазстрой» треста гlишлошъерий коллективо, В. И. [redacted] вахь 100 шу дизара яхьдоагlача тайпара пакъяхар дукъа ях а лаьца, декхар тlайицад ментажно-гlишлон балхаш хана хьалха — кхоалагlча квартала кхоачашде.

Мехкдаьтта провода шоллагlча аргlан кеода участкаш боло бе йоалалийтарца дукха дукхагlа хиннад социалистически мехкошка уха советски мехкдаьтте.

СУРТА ТIА: Карпаташка «Дружба» кхача мехкдаьтта проводе шоллагlа аргlа хьалъеча.

Ю. Шаповало сурт. ТАСС фотохроника.

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛЬ А. Н. КОСЫГИНИ КНР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН СОВЕТА ПРЕМЬЕР ЧЖОУ ЭНЬ-ЛАЙИ ПЕКИНЕ ВIАШАГIКХЕТАР

Вlаши барт вlаштlехьбаьккха хилараx 1969 шера 11 сентябре Пекине вlашагlкхийттаб ДРВ-ера Москве юхавоагlаш вола СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин КНР Госсовета Премьер Чжоу Энь-лайн.

Советски оагlонгахьара вlашагlкхийттача бар КПСС ЦК секретарь К. Ф. Катушев СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя заместитель М. А. Яснов.

Китайски оагlонгахьара вlашагlкхийттача бар КНР Госсовета Премьера заместитель Ли Сянь-нянь КНР Госсовета Премьера заместитель Се Фу-чжин.

* * *

11 сентябре Москве кхаьккхьачай КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин керте латта. Вьетнама Демократически Республика Президент ковкъост Хо Ши Мин дlаволлача лакъа лоацаш хиина советска партийно - правительствени делега... (ТАСС).

Кхоана—танкистий Ди

Эскн гвардейски танкови шин орден лелаю воин — Советски Эскара бронетанкови доккхий ветеранех цаl. Укх шера иола 35 шу доьнаа цун.

Сийлахь-боккха Дай - макхе тlом лаьттача шераша цу дакъа танкисташ Лейнме город ларъеш хилар, дакъа аьхдар блокада йоаккхар е. Позже тlам бар Прибалтике, фашисташ бохбир Венгре а Австре в. Дакъа 27 саптенгни эскарон Советски Союза Турпал яхь сий доле цlи енна.

Машар латтача денош дам шоай тlома говзал лакхьеш, тlемен политически кийчо еча, бlухой дисциплина чlоагlъеча нерда толамаш доккхе ба танкисташ. Ерригача подразделенешка В. И. Ленин вахь 100 шу дизара сийна социалистически ях ыржай.

СУРТА ТlА: Вологдера воаа бах вахарий Губинский Николайи Алексейи. Цар тоавма lомаю тlема специальность. Вехкарлве эскаро гlулакх ду хьалкара шу ме ра даlе а, хlакале классни специалистий пахнаб царех.

В. МУСАЭЛЯНА сурт. ТАСС фотохроника.

СИЙЛЕНЦА ЦIИ ХЕЗА

Бронетанкови эскара маршал А. БАБАДЖАНЯН, Советски Союза Турпал

Советски броневой низаш хьакхаза доладелар 1917 шера — Зимни дворец йоаккхача юкъе. Ижорски завода болхлоша хьаь эгара хьалхара броневикаш ревоюцни штабе — Смольне ихийтар. Хlаьта В. И. Ленина баркал аьлаа ижоршта. цар броневикаш хургъя а аьлар. Гlеттача пролетариата тlема низаша юкъе а яхкаствлашка боккъала а эшаш хиларх.

Граждански тlом лаьттача шерашка шоай байракхий доаргдоа тlема сий лаьккхар броневаграш. Бронетоткдаеи аькхнннадта танкови вожкьошей соединенеш меттана хlама йейттар Хасан халатнат lам тlа. Халхин-Гол кхача хин Ьистошка японски милитаристий эскараша. Интернациональни органашта юкъе я болаш Испански Республика бахьан фашизмана дlаьхьала чийна эйттар советски танкистеш. Цу шоешка вонзарьккъо ваь халкъа зечатенна довзаш доладелар.

«Броня чlоагlа я, вай танкаш масса я, Вай мах кьинапечакаш биаве ба я».

Бронетанкови эскар хьалар тlемаш тlа шу ниьнг котеловаю хаданиза юнденан а В. И. Ленина цlерда. Коммунистически партеь, Парте хьакъал йолеи кхоар хургаар гуши йола политика бахьан кьонаь Советски Республика эскара хьаьда механизаци броненилеш хьаце толакгиш шоазъе итт шу хьалха.

1920 шера Сормовски завода кхалаlарех аоьаьлар контрреволюцин доазол декхара интервентаии бохабеча закха лоацаш хинна лакхиен массеки ейга таик.

Пожкха еце я, lейнча опыто, граждански гlема фронтахча боненлаш хиъедоалдаро хьалхе... ахар гераца доаттабеча къовсама беррига какъеа доархlам боллаш ахнаии е могаргаслаш танкаш хилар. Цудузьа тlехьагlа ниаз бола бронетанковни механизированни эскараш хьадар вай паччахьалкхен Тlема Низаш хьадеча эгара керттерчарех цхьа декхар а хиина дlаттар.

Тхьаь иттлагlча шерашка хьабир танкови промышленность. Хlаьта цу шерий тlехьарча хана аравьлар ейгача, юкъеоча, эзбоккхача танкай дахьен образециш, царна «Т-34», «КВ» санна йеза, уинара тlема машинаш а боъеш. Дувен цхьаниа а эскарти ыдар вай стрлдлтьетевеквар сатна сий долаш а дукхача хана а тlом бах танк!

Цу шерашка хинна гlема практике Советски Эскара вtарзхьача вlашагlтехар йоккхий лелаш йола соединенеш—механизированни корпусаш Хlаьта сийлахьбоккха Даьхен тlом латтача хана тlема машинаш ерайнахь производство лакх ме лу хьае йолайр танкови корпусаш эскараш. Лаьттача эскараша нтгало махкара керттера зовохlам танкови механизированни соединенеш лаьтта йола кlоаргача оперециях хьргали йола кеда теори оттайбир. Кийчъяьар танкистий квалифицированни инженерно-технически командини кадраш.

Партен халкъон йоакхо а теркам бахьан долаш, танкаш ераша тlаrlерта къахьегарах, царе тамнт хилараш исторически лоацаша хана хьадир низ бола советски бронетанкови механизированни эскараш — лаьттарча эскарий керттера ударнин маневренниа керттера низ

Сийлахь-боккхе Даьхен тlом лаьттача шерашка фашистски эскара дукьал лоаттабьча къовсамс кlезига хьло гlаоттенар бронетанкови эскараша. Тlема хьалхарча этапе, вай оборонс латта дайзача хана, танкисташа чlоагlйора оборона, кьинаре а хулайтир из. Цlаккха а цу хиннача тайпара хукъал отта, нивре кхача тайпай гlемхоша пхьаьа хlалакбора моастагlчун бlухойи тlема техникен. Советски эскаро наступлени еча хана, танкови механизированни соединенеш чlоагlа лакхйир лаьттарча эскара тlема торонаш.

Бронетанкови техника производство чехка лакхъелча йиш хилар кlоаргга чу я ухиш хьада декхар тьахкашка латташ йола йоккхий наступательни операцеш е, гитлеровски эскара хlама тохара ица тlема чlара бегт массаш бола гlа-тlа ташх а бещ

Москвана юкъе моастагlчоа контрнаступлени ечa хана эзарнал кlезигагlа танкаш хиннера. Хlаьта Сталинградски гlем тlа цхьа эзара аз тхорй гайх хиннаеи. Курски дуга кхача кхозза хукхаьа шевар ум. 1943 шера lай Вис-ло-Одерски опереии тlом беш йо йиь танкови армий. Берлински операци йолча хана фашисташта дукхал тlом бе чтар ятс эзар гоагlа бронезованни машинаш юкъе йола болата армада. Шераш массаза а хила ма йоаггlера, даташ латтача вомей юкъ гlаттта, бронетанкови эскараша моастагlчун фронт йохкеш чlоагlа тlама а отташ, гитлеровски эскарий дукхал йола группировкаш го беш долниача хана йохаяра эша хьалаш тьалора

Деррига бlах сахьат гаргга ма кара эшарзар инаралий А. Родина, В. Вольске, А. Кравченко танкови механизированни корпусашта моастагlчун обороназ кlоарrа чу а яхя, Сталинграда юххерча 330 эзар сагг волча фашистски эскара болата го бара.

Цу дайе доккхама бa Курски тlом, Корсунь-Шевченковски, Белорусски, Ясско-Кишиневски, Берлински операцеш, дукхал бола немецки армеш бохаяь кхыйола операцеш. Берлински операцие тlогlерттан хьалдан бронетанкови эскараша даьча тlемашa сихаш Берлин эшаетга, хlаьта цуина цхьана гитлеровски Германи кaраеаздезга я.

Пражски восстани аlела корчне гlайота немецко-фашистски оккупантий тlехьнара lаьахьите йоккха группировка Чехословаке лаьтта бохаьаьа, Берлина райнера Пpaгe кхача танкови армейи корпусийн гlагlлоттарга диллача шийца ийсье кхы йоздаь маневрагна танкисташа шоей тlема юттоннеб юкъе къьнга йоле оисlоаше кийпо Шу похода юкъе дакъа лоацаш хиннача фашисташта п!акхха в бан-лургбан шащ мукъбаьа советски бlухой беламна гlадбаял бе доккхаш эйаи, тух-сискал долаш Чlелйца прожецаш.

Танкисташта карагlаьнна lаахьате доккха денале вай Даьхен сийна лаь гlулакх да иштта Нохкха Хинган кхача лоаман дукхах тlех а яьна, японски Квантунски хьяе тью йоазаш 6-ча гвардейски танкови эрме аь маньжурски поход Советски эскараша тlагlерттa Маньжуре даь гlемаш керттера чlоагlам болаш хилад милитаристски Японен хотзоелаза

(Чаккхе 2-ча оагlо тlа).

КЪАХЬЕГАМА СИЙ ДЕШ

Нохч-ГIалгIайчен предприятешка, колхозашка, совхозашка яржаш латт ленински юбилейни сийлен грамоташи медалаши яхара социалистически ях

☆ ☆

ТХА ДОШ ЧIОАГIА ХУРГДА

Бокхача безамца тlайицар производственно - товарни конторa коллективо В. И. Ленин вахь 100 шу дизара сийна тlайица социалистически декхараш кхоачашдеча котбъкьанча коллективашта поощрени ярах КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС бах сецам.

Хlара къахьегамхочуна дlаловаийтах партконе на доархlаме документ. Ерригача механика, балха участкашка бугш па сецаш болхлоша. Хlарaве пи-шийна хьалхашка кхы а бехктеккхаеи гlа декхараш хьтечлу. Хlаьта, тха болхлоша шоаи дешa эш гlулакхаца бахьлу. Из хьахьех укх дахнеша. Товарни продукцена реализаци яра план 103,9 процент кхоачашъяьй контора коллективо, продукцера хlаходар лакхара задани 101 процент кхоачашъяьй, тlехкхоачашъяьй накопление план а.

Къахьегамхоша кхера социалистически ях къаьстта шераlа яьржай укх деношка.

Я. НАЦЕВМАН,
Производственно - товарни контора партбюро секретарь.

☆ ☆

ЮБИЛЕЙНИ СОВГIАТАШ ДАХАРА

Сихагlен кlоаргагlен бурув а тохаш дукхагlа мехкдаьтта доаккхаргаа кхача деннах къахьег пятилетка дхьалагlча шера Карабулакски кlоарга бурув деттача контора бурувдеттараш а. Дlабахача август бетта бурув тохара план хакал 9 ди хьалха кхоачашйир цар. Планах лаархlачул совгlа тохи бурув 537 метр я.

Чlоагlа дог гlоадаьнна тlайицар контора бурувдеттараша юбилейни Сийлен грамоташи медалаш хил оттаяраа йола КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС сецам. Хlара бурув деттача бригада, участка коллективо дика кхетаду В. И. Ленин вахь 100 шу дузача денна сийленна пакъхабахар тlайица социалистически декхараши паччахьалкхен плани ханал хьалха кхоачаш а еш къахьегама котало яьккхачарна из хьожаергхияр. Иштта къахьегача бригадашта юкъе я бурув детта мастер Губин Николай Михайлович керте латта бригада. Цхьа бутт дlабахийтабац но укх шера бетта плаи тlехкхоачаш ца еш. Цхьайтта бетта план хакал дукха хьалха кхоачаш я ях хlана декабрь бетта чотах къахьегаш я из. Шера план кхоачашъяра бригада коллектива деррига тохе деза бурув 30 метр мара яц. Укх деношка ранонт дала черх! бар пятилетка дхьалагlча шера план кхоачашъяра.

Юбилейни Сийлен грамота, медаль яккхара хьадда дола декхараш тlа а кlиа хьикаре къахьегам я Д. И. Тоихогубов керте латта бурув детта бригада. Укх деношка кхоачашъяьй цо бурув тохара 11 бетта задани. Карагlаьнначох кхоачамбоь lеш бац бригадеол бурувдеттараш. Ди тlехье сихагlа кlоарглу Серноводски майда тlарча № 15 дотта скважина цар тохе бурув. Дукха дуа тlехьайнсаш бурув детта мастер Михайлов С. Н. керте латта бригада я. Хlинзлехьа дукха чlана па эшаш бурув тохаба 11 бетта план кхоачашъяй цо. Итт бетта план кхоачашъяьнех я мастер ков. Золин керте латта бригада.

Ленински къахьегама вахте а этта социалистически яхье лакха толамаш тахдах дика совгlаташ деннай вахте дlеоаш хьалча бурув деттача бригадашта мехкдаьттахой цlей деззеча денайхк. Хlара бригадана премеца хьиждаь ахча эзар сом дар, хlаьта дика къахьайгача мехкдаьттахошта Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумен мехкдаьтта химически промышленноста болхлой профсоюза обкомаи Сийлен грамоташ елар.

Дlахо йодача хана кхы а шоай хьинаш айдаь къовсам эпаттаби лерх! бурувдеттараша юбилейни медаль. Юбилейни Сийлен грамоташ яхара.

А. БАКАЛЮК, тха штате воаца корр.

КПСС ОБКОМЕ

ДАЬХЕННА—ДУКХАГIА ЯЛАТИ ДУЛХИ

Ялат, дулх, юрта боахама кхыйола продукташ дукхагlа яхара хьакъехьа парте обкома VI-чеи VIII-чеи пленумаша даь сецамаш Сунженски районе лерттlа кхоачашдац. Парте райкомо кlезига варцагlбоах коммунисташ, юрташтара беррига къахьегамхой болдал йолча резервах торонехи биза пайда эцара, хlаьта из бахьан долаш деррига ялат гулдара, дулх закхара планаши тlайица декхараши кхоачаш на завод совгlа, цар боарамаш кхыметтел сохкарчул а лохденнад.

Вланаш, декхараш кхоачашдеча кlезига пайда эп социалистически яхьах. Дукхача колхозашка лерттlа лелаеш яц из, яхьа итогаш наттахьа мара ювцаш моттигерча радио чу гlелла, кlезига ювц кепайоазон тlа. Кхоачанболлаш йоажаш производства не ватерий хьалха латта ошт.

Парте райкомо ихийта йоагlа-ча тайпара уйла тlа а даийта хьалкан тlайица решенеш кхоачаш лийта ю, кхоачам болаш вовъдостал дан къахьегамхьовча чаотийни организацешта кхоачаме болцараш хlахаха, колхозашкара гlулакхашта хьалара бедхкий кулгалхой, беррига къахьегамхой бехктокхам лакхбара, административни гlулакхашта лоаттабу тlаьхьекан чlоаrlбаpa.

КПСС обкома бюро КПСС Сунженски райкома теркам тlаберкабар парте обкома VI-чеи VIII-чеи Пленумий сецамаш лерттlа кхоачашдеш на хилара, из декхаройла аьй ялат, дулх, юрта боахама кхыйола продукташ дукхагlа яхараи паччахьалкхена йоахаран тlаргдаьь мероприятеш чакхъяра, оттаь мероприятеш кхоачашъьа ца lеш, тlехкхоачаш а яра лахаи, кол тlара оалхазараш дебадара коммунисташ, иштта беррига къахьегамхой царгlа вехара хьалйобили дола гlулакхаш чакхьаха.

Колхозийн совхозийн партийни организацей уйла тlаерзе еза тlехьа кхача культурови хашкахьа чуйна яхра, дакхьаваш кийчкура, гугахь лун ялаташ дlалелаш, агротехнически хаьашка хьаь аьхаа яккхара. Кхы тlа а гlулахаза дергдаш общественни хьайбаш lа лакхха хийтанеи laш кьалакашка ало продуктивность лакха доттаиеи балхий чакхдахара.

Парте райком, колхозийн совхозийн партийни организацеш дзкаркьхйа а колхозаш а 3-ча Всесоюзни съезда дакха доаттlача тайнара каяхьалжо дукха даташказара къахьегамхоштта юкъе беш балхи массово-политически балха боарам лакхбе. Ялат, дулх, кхыйола продукташ дукхагlа яхараьа декхараш кхоачашдара доаттабеча къовсаме из творчески, беркаре хилийта, социалистически яхьа доаттlам лакхбе, материальни моральни стимулех бокъонгlа пайда эха, юртбоахама производства хьалха детта опыт шерагlа йоржае.

Дукагlа тlахьекаш лоаттабеи хьежен еза КПСС обкома бюро сецамаш а шоаш аь решенеш а кхоачаш ннита ю хоргалаш, эзагlар пlехьаяхита хьалха деза оттаь мероприятеш кхоачашъелта мехагlleдахаш бахча бехьаний кулгалхоннака. Партийни организацей доархlама районе баьхаштанкарча гlулакханта хьалха еха беткхтокхаш дlахо дакхбедда lалаше даа.

ВЛКСМ РАЙКОМА ПЛЕНУМ

Укх деношка ВЛКСМ Наурски райкома пленум хилар.

Организацини дош дийнар пленуме.

Кхыча балха хьерча хувадена шоллагlча секретара лекхарех мукъаваьккхаи Холодова Зинаида.

Цуа когаметта Любов Селия лоржар пленумо.

С. БЕРДОВ.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ЯККХАРА

Бехктокхамен доккхийн декхараш да РСФСР Главнефтеснабан Грозненски управлене коллективана хьалхашка латтараш. Чоалхане балхаш ду цо. Мехкдаьтта промыслашца, заводашца, машинаньъкъаца, дукхахча мехкдаьтта предприятей потребителашца хадданза бозкха бувзам лоаттабу уха организаце. Нохч-ГIалгIайн Дагестански республикашка, Ставропольски крае, кхычахьа латтан чемашкара хьолодиххаш доза «Iаьржа доша» Главнефтеснаба управлене дIачулу. Цигара Грозненски, Краснодарски мехкдаьтта чакхдоахача заводашка чакхдаккха кIаду иа. Чакха дозкха пIендаьчул тIехьарIа яьича дIадохийт.

Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводаша кийчъю еррига продукция Главнефтеснаба управлене машинаньъкъа тIа, продуктопроводашка гIолла мехьдала йоахих Нохч-ГIалгIай, Къилбаседа-ХIирий, Дагестански, Черсий-Балкхарой республикашта тIаьIоагIаьь потребителаш мехкдаьтта базашца, автозаправочни станцешта дIаькоадаьча фондашца. Ишта машинаньъкъа тIа гIалла мехкдаьтта продукташца Iалашъю.

Иштта ду хьисане доккхий балхаш ду Грозненски управлене. Ерригача промыслашкара мехкдаьтта хьачуийзу. Грозненски, Краснодарски мехкдаьтта чакхдоахаш заводаш бедалпа Iалашъю. Нефтепродукташ хелхъа боахаш оьгача дIакхухьийт. Управлене доалахьа я: 3.5 километр йIаьха нефтепроводаши продуктопроводаши, 20 мехкдаьтта база, мехкдаьтта база 5 филиал, 25 стационарнии 20 дIа-юха кхувлен автозаправочни станцеш, тайп-тайпанча базашта чуйоагIа 7 заправочни пункт, Ищерски, Никитовски наливни станци. 2 нефтепроводни районни управлени, 13 мехкдаьтта дIатухийта станци, кхычара. Боачча боалам ба из.

Кийха оборот ю уха организаце. Трубопроводашка гIоала шера миллион тоннаш мехкдаьттан цунах кийчъяь продукташ дIатухийт цара. Дагестански, Нохч-ГIалгIай, Къилбаседа-ХIирий, Черсий-Балкхарой республикашка я управлене чуйоагIа объекташ. Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводаша арахийца продукци дай мехка хелкъа боадама хьаштий кхоачашъю цо Iош, гаьнна дозлой араьъа а пайда эцаш я. Масала, еррагача социалистически, цуккхафо капиталистически мехкашка «ЧIоагIа хоттами», дIаийоцио я Грозненски мехкдаьтта продукташ. Цига дIакхухьийт автомобилий, авиационни бензин, растворителаш, парафин. Цхьаннахьара а уж бо мегаеш хоам баьбац тхога, лакха дикал болаш я ахин хара.

Дукхахча кхьанех болча наххо латт Главнефтеснаба Грозненски управлене коллектив. Цхьа дезал сацца барт тайна къахьег цар. Юбилейни шера шоаш тIайийна лакхара социалистически декхараш толашна кхоачашду коллективо. ХIаналехьа управлене бархI коллективана коммунистически къахьегаш сийлен цIи еннай. ХIаьта коммунистически къахьегаш ударник яха сийлен цIи еннай 937 болхлочоа. ШоалгIача кварталах-белха тIа лекха хьехамаш дахарах Главнефтеснаба коллегей мехкдаьттан химически промышленнеста Союзе ЦК-са Грозненски управленена вай меха кхоалагIа моттиг хьоаийр. КхоалагIча кварталах из моттиг дIа ца хецарах совгIа шерра специалистически ях а йоаржаь хьалхара е шоалгIа моттиг яккхара иэ из кхобеш къахьег тха управлене коллектив. Хьинаре болх а беш лакха толамаш яхкарах шоай шерах шерра дIайоалийтай Слепцовски мехкдаьтта базе оператора Лорсанов Шаранне, Ишерски наливни станце наливщице Алиева Асета, Гудермесски автозаправочни станце начальника Саипов Ленас. Грозненски мехкдаьтта база оператора Сеселова Верас, шофера Зуульханов Санаа, кхы дукхачар. Цар тIехьа хьокхаме болхлой хьинар айтз. ХIаьта цунга хьежна хила ма дезий доаха тоттамаш а.

Шеко яц РСФСР Главнефтеснаба Грозненски управлене коллектив ший декхарех лакха лоархIаргхиларах а, 1969 шерара задани а цо хадал хьалха кхоачашергхиларах.

С. НАЧАРОВ,
РСФСР Главнефтеснаба Грозненски управлене начальник.

КАРЕЛЬСКИ АССР. Ленински къахьегама вахта толама лелаю Вердне-Олонецки хьунпромбоахама хьу кийчъярий коллективо. Укх шера сентябрь хьалIенкоачаш планал совгIа кийч а ь мехка халкъа боахама дIакхьийтай тIехдиноа карельски хьун виь эзар кубометр совгIа. ХьалхагIа а санна, балха хьалхле лелаю И. Е. Ивлиева мастерски участка коллектив. Деннен бийсанни планагIа 204 кубометр кийчъеача участка кагийча комплексни бригадаша даим кийчъю 215—220 кубометр хьу.

СУРТА ТIА: И. Ивлиева мастерски участко хьу хьохко моттиг.

С. Мейстерманна сурт. ТАСС фотохроника.

ТIехьаюса предприятеш хила йиш яц!

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАРА — ТЕРКАМ ДУКХАГIА

Чакхбаьннаб август — ватталка дIаьлагIча шера бархIалгIа бутт. Из белгалбоал В. И. Ленин вь 100 шу дизара сийна гIанйца декхараш хадал хьалха кхоачашхара болаьь социалистически къа дIахо йоаржари. ХьакхагIа а санна, хьалха латтачу коллективий мутIамашта кеаге ба «Грознефть» мехкдаьттахой. Августе толаме къахьийзад цар ухх шера мехкдаьтта даккхара шоашта тIатеха задание кхоачашъяра. Аллха шьоп бетта 103 эзар тонн «Iаьржа доша» дахкхад промысловикаша задалел совгIа, хIаьта деррига а шу къахоладелча денз планагIа дахрIа хинначул совгIа "231" эзар тонн мехкдаьтта даккхад цар. Бетта-бетта хьокхамаш иттаро дIахагIа лакхаду «Октябрьнефть», «Горскнефть» мехкдаьтта газоби управлене коллективаша, кхычар. Мехкдаьтта чакхдоахарашта мехкдаьтта химикаштен юкъе хьалха латт химкомбинат. В. И. Ленин цIерагIара Грозненска мехкдаьтта чакхдоаха завод. КПСС XXIII-ча съезда цIерагIара крекинг - завод. «Нефтехимзапчасть» яха завод, кхычарш. Плана дукха совгIа кхьачад халкъа боахамга автомобильни бензиниш, дизтоплыр, фатагенаш, полиэтилен, синтетически этилови спирт, кхычола продукция.

Продукцена реализаци яра плана тIехкхоачашъяьй «Красный молот», «Электроприбор» яхача заводий, «ВНИИКАнефтегаз» яхача опытни завода машинашъераша.

Вайнача бетта темпаш лох а цI болийташ, технико-экономически хьокхамаш лакхаьъл грозненски швейни производстваьй объединене, Грозненска трикотажни фабрика, хлебокомбината, № 3 а № 4 а болча маьх еча заводий коллективаша, «Грозвино», «Художник» яхача фабрика дукхача коллективаша, кхычар.

Хьалха латтача коллективаша хьийгача кьина новкъостал дIа республика промышленность дIахо яьяра.

Производства юкъара боарам 8 бетта 9.8 процент лакхбеннаб соахха пу хапаца нийсача, хIаьта реализаци яра боарам—9 процент.

Реализаце плана тIехкхоачашъяра чотах Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошкара мехкога кхьачар 6 миллион совгIча маьхо розничи продукции изделеши.

Дукхачу предприятешка дIахо балаш даьл производствени процессашта механизаци еш, керда техникен хьалха латтеа технологии юкъекхухьаш, къахьегам вIаштIехьбоаккхинга тоадеш, хIаьта цу доллача хIамашка новкъостал даьл къахьегама овсапе лекхьяь. Промышленность бIаргчв хьийлача соахкарча боарамал 5% процент лакхъенийн иа.

ХIаьта дукхача промышлени предприятешка во вIаштIехьбахкхаб укх шера кхача лоархIа хинача йубешна дIахьежаре бозх. Из чIоагIа вIерзине ю юбилей сийна гIанйца социалистически декхараш кхоачашдеча. Реализаце плана кхоачашъяра къестта кхирме хьал эттар августе промышленностe планировани экономически стимулированеа керднча хьалхашка болх беча хана цу лоархIамегIарча кхьокхаш 38 предприяти лоархIа ца яра.

Реализаци еш августовски план «Грознефтехимзаводы» яха объединени (нач. нов. Г. Ф. Пальчиков) бIарча хьайийнача 96 процент мара кхоачашъяьяц, гIишлой материални промышленноста управлене (нач. нов. А. А. Муртаев) — 65 процент, Нохч-ГIалгIай АССР кхачан промышленноста министерства (керттера инженер нов. М. Н. Чепнер) — 91 процент, моттигерча промышленноста министерство (министр нов. А. Г. Дзортов) — 97 процент, консервни промышленноста тресто (управляющи нов. Б. Г. Бычихин) — 77 процент, республика хьун боахамa Управлене (нач. нов. В. Г. Колотушкин — 92 процент мара.

Къаьст-къаьстача министерствашa, управленеша, тресташа, предприятеша болх иштта ю бар бехьаш долаш августа бетта республика промышленность бIарча хьайиiaча реализаци яра плана кхоачаш а яьяц (97,7 процент), 8 бетта хьокхамаш лох а далийтад. Лохе оаха кепатох бархI бетта планагIа 8269 эзар сома маьхха болча продукцена реализаци иа ява. тIехьаюсача предприятей список 35 предприяте къахьегам овсарлен бозрам лохбеннаб, 40 гаргга болча предприяте продукци арахецарга дIабода мах планагIа лаьрхIача тайпара а ца хулийташ. 3 миллион сома маьхь хIапа яьяц аьипа сэхьай продукци. Шеко яц, къаьст-къаьстача фабрикашка, заводашка материально-технически Iалашо яра дахкъе хиннача кхоачамбоацарашa, болхлой цо тоъаре, кийча продукци дIакхахьийтара лаькъа нолкъарлеши хилариа дукхадени дукха халонаш хиниа хилирах. Белгала аьлча, август бетта-тоъал дукха кийча продукци Iаьйна дукхача предприятешка, цхьабакъла, машинаньъкъа тIа дIоалиа шай хиниахьа дIа иа кхийтар бахьан долаш реализаци яра плана кхоачашъяьяц. Августе къаьстта во дIаккхьыай мехкдаьтта химически продукташ. Аллха цу баьргъа потребителашка кттри [illegible] раш сома маьхх розничну продукци иза езаш лекхир тIедисар «Грознефтехимзаводы» яхача объединене. Машиновъа мухьаш дIа-юха ккахьара сихагIа йоагIаш йола порядок оттае вай машинаньъа Грозненски отделене кугалхоша. Цукха цхьана мухьаш дIанйдоашен цухьаш дIакхухьийтарашен хоадамболлаш дIа гIулакхаш де йеза машинина станцешкo санна, иштта «тIадоаIйта» деррагача [illegible] а цукъаш тIеоттечa мутхий [illegible] доасадечен хана вагонаша сайна латташ йоаха ханаш лоацъяра. НагIаь сатте делаш йолча составах дертIа пайда эие, но бизза кхоачам бергба хьаь арара продукцишй хелаагIье дIакхиаьийтара.

Цхьабакъа, нийса хургадар баьха тIара кхоачамбоацараш аллха объекташ бахьанах хул яьча. Еррагача предприятеше дукха я биззагIа пайда ийчачa боахама «гIулакхни товаргIола резерваш.

Питилетка хайаш хьаха кхоачашъяра тIагIертта кхоашм лоаттабеча хьалашки чIоагIа доархIане да йоашта тIаделлача гIуллакхашта хьалхара, хьалхашке увтташ дола деррига дешеш цоай хаанахьен оперативни къестдара хьалхара хIара бохкаючуя кисципиинеи бехктокхамк халданаш лакхбар. ХIаш къестта лоархIаме да Iвн заевалахь болх бара предприятеш мех кийчъенай цIаьхка а хьежар. Укх шерара а юбилей сийна гIанйца а декхараш кхоачашдара лоаттабеча къовсаме хоадамбоалаш йола ха я ю.

Сентябрь беттаца чакхйоал укх шера кхоалагIа квартал. Декхар сенах латт хьача, из латт, боахама цулгалхой, партийни, профсоюзни, комсомольски организацей уйло предприятеш бIарчча хьийцача меттал, хIара цеха, участка, бригада социалистически декхараш кхоачашдара тIеерзиарах.

Вайна ма харра, укх деношка В. И. Ленин вьь 100 шу дизара сийна лелаеча социалистически яхьа итогаш йра порядка хьакьехьарчен цу яхье котбаьннарашта поощрени яра гIулакхий хьакьехьарчен дешагIа хьежай КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиум, СССР Министрий Совет, ВЦСПС.

ХIара коллектив ший сийлахь гIулакх лархIа доаи Ленински юбилейни Сийлен грамота шийна яийта бокьо яккхар дукха, хIаьта хIара къахьегамсочо «За доблестный труд», «В ознаменование 100-летия со дня рождения Владимира Ильича Ленина» яха медаль яккхар дукха къовсам лоаттабеша. Партен правительствашь боьча сопамо, шеко йоацаш, керда творчески хинир чудоссаергда Нохч-ГIалгIайчен промышленноста болхлошта специалисташтен. Шоаш болйола моттигашка парте горкомашк райкомашеп, облсовпрофо а профсоюзни обкома а, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешa ду хьинарах пайда эца безз производства эффективность лакхъергIола резерваш шедагIа хьагучаяхаран царех бизза пайда эцарах укх шера план хадал хьалха кхоачашъяра, ленински юбилейна яхха доаттIача тайпара вакъалахара.

ПРОДУКЦЕНА РЕАЛИЗАЦИ ЯРА 1969 ШЕРА БАРХI БЕТТА-ПЛАН КХОАЧАШ ЦА ЯЬ ПРЕДПРИЯТЕШ

Предприятеш	Директора	Парторганизаце секретарь	[illegible]
«Трансмаш» завод	В. М. Мельников	М. М. Магомадов	88
«Электроинструмент» завод	А. А. Мальсагов	Н. К. Пашенных	93
«Пищемаш» завод	М. А. Керимов	А. Ч. Закриев	97
Электромеханически завод	М. Г. Инбуераев	К. П. Лебедев	88
«ГАРО» завод	А. С. Цыганков	А. Н. Недорубов	94
Литейно-механически з-д	В. Г. Васильев	А. К. Нашнев	96
НГНПЗ	В. Г. Кальной	В. С. Кравцов	96
Ацетоновй завод	И. М. Зарецкий	Н. В. Зайченко	97
Автогенно-карбидни завод	И. Ф. Гридасов	К. А. Оганесов	88
«Терек» МДФ керттера предприяте	А. М. Арсонов	М. И. Филюшкин	88
Ермоловски ДОК	С. Л. Фридман	Н. У. Мусхаджиев	98
Грозненски ЖБК завод	С. Р. Константинов	В. П. Жилов	88
Шалински ЖБИ завод	А. Н. Елисеев	А. М. Дудаев	86
№ 2 йола гIишлон-монтажни комбинат	Г. В. Гришечко	Н. В. Куликов	91
Старопромысловски кирпичаш ю завод	Н. М. Колобов	Т. М. Сорочкина	98
МалгIобекера кирпичаш ю завод	Ю. Н. Узиев	А. Д. Албаков	96
Гудермесски кирпичаш ю завод	Ш. Л. Юсупов	Н. Л. Нечитайло	98
Наурски трикотажни фабрика	А. Б. Шахнов	Я. С. Осипов	40
«Аллаука» яха минеральни хий ду завод	С. Д. Цечоев	С. А. Акиев	47
Грозненски консервно-кондитерски комбинат	С. М. Бакиев	В. А. Майрунов	87
Новосельски совхоз			
Винпункт	Ш. Ю. Ильясов	—	87
Грозненски консервни завод	М. П. Ковалевский	А. Н. Стащко	88
Ассиновски консервни завод	А. Ф. Руденко	Т. Ф. Дудникова	90
Самашкински консервни завод	А. В. Бокриев	Н. А. Астратьянова	84
Сунженски консервни з-д	О. О. Ислямов	Е. Ф. Олейничук	67
Мясокомбинат	В. Г. Рогов	А. С. Макаров	88
	Директора вацца	З. М. Порошина	88
Грозненски молкомбинат	Н. Ф. Максимов	—	98
Наурски маслосырзавод	А. Н. Фалеров	С. А. Акиев	90
Сунженски маслозавод	Т. В. Лисейкин		
«Чечингушмелиострой» ремонтно-технически мастерской	Н. Н. Гудым	—	73
Ермоловски леспромхоз	А. Я. Марзиев	Д. С. Дацаев	90
Сунженски леспромхоз	Н. Н. Циклаков	Э. Г. Цуканов	98
Шалински лесхоз	Т. Бабулатов	Х. Джамалханов	82
Веденски лесхоз	С. С. Усаев	И. А. Докаев	89
«Металлист» завод	И. И. Теплинский	М. Г. Мархиев	90
Ачхой-Мартановски райпромкомбинат	В. Б. Цечоев	С. Д. Дубаев	90
Сунженски кирпичаш ю завод	М. А. Долгиев	—	88
Ножай-Юртовски райпромкомбинат	А. А. Магомедхаджиев	—	92
Металлотара завод	П. К. Столяров	Е. П. Ильин	90

СИЙЛЕНЦА ЦIИ ХЕЗА

(Йистедоалар. Доладур 1-ча оагIо тIа).

Гитлеровски эскарий миллион саг юкъе вола группировка Чехословакен пул кIезигагIа низ боена Квантунски арми Манчжурен йохаяр Сийлахь-боккхача Даьхенна дунен шоллагIчен тIемаш тIа ьккха керттера котало яр. Деаь лаьттара моастагIа эккхаваьъа тIехьагIа, IIотташ йола Iалашмота йоккхий халонаши бовш бола иахи ца лоархIаш, са а дегI а ца кхоадеш, Польша, Румыне, Болгаре, Югославе, Венгре, Чехословаке, Албане, Китае, Къилбаседа Корея, Европан Азеи кхыча мехкий халкъашта доазол цехьара тIабенача низ-Iоткъама кIалхара довла а социалистически дегIаахаьол новкъа довла а гIо даьча советски бIухой халкъаш цукъвдахара дехкар чакхдаьлар уж эскараш эшаделе.

Подмосковье, Украине, Белоруссе, Польше, ГДР-е, Чехословаке, Венгре, Болгаре хиначоа бIаргаш гуш йиса хила йиш яц постаменташ тIа оттаяь латта вай тIемех «тридцатьчетверкаш». 1945 шера 9 мае Чехословаке столице эггара хьалха чуьйна танк а оттаяьй пражинаша лакхача постамента тIа. Шоаш мукъадаьхараш безаран цар къонахчалах теча доккхаллаш тIагIолла халкъаша луш бола йоал я из. Советски ТIема Низий сийлен цIаккха дохергдоаца памятникаш да уж.

ДIабахача тIем тIа вай Даьхено дерригадунен-исторически котало яьккхар Коммунистическа парте хьалхаьалца хьалхе лелаярах, советски халкъо ше кхо ца лецо къахьегарах, Советски ТIема Низий бIухой турпалал йоалийт хиларах, эскари халкъа йохаргйоланa цхьоагIо йолаш хиларах, уж дукха езача партена гошахьа кхоталларах.

Шоай байракхий цIаккха довргдоаца сий дахккар дукха бIаргадайнача военачальникаша — танкисташе П. Рыбалкое, С. Богданова, П. Ротмистрова, П. Полубоярова, М. Катукова, Д. Лелюшенкое, А. Кравченкое, И. Якубовске, А. Гетмана, В. Баданова, А. Бурдейне, В. Обухова, М. Панова, В. Буткова, дукхача кхьбараша командовани еш хиннача танкови механизировани соединеней бIухоша.

Фашистски Германи эшаеш котдоалача юкъе бронетанкови эскарашен танкаш хьаьрашен лаьдала даьхъа боккха мах бир партен халкъон. ТIемаш тIа эггара тIехбелгалъьнна соединенеш дехкъоши гвардейски лахьар, дукхахчешта совгIаташи сийлен цIераш елар, 250 эзар тIемахочоа орденаши медалаши еннай, эзар совгIа волча сага Советски Союза Турпал яха цIи елар. Доккхий совгIаташ цаларца белгалбаьккхаб бронетанкови техника кхеш хинилрий девале къахьегам. Советски Союза орденаш хоттаь я вай дикагIча классе тIема машинаш хьоаьча заводий байракхаш.

Дунен шоллагIа тIом чакхбаьннача тIехьагIа хIама ца эшаша ткъаь пхиъ шу даьннад. ХIана хьадеш маьрша къахьегача Советски Союзо халдахза дIахаухь эшмар беза арахьара политика, ядерни тIамо хIалак дечарех, халкъаш кIалхара дехар дукха хеддаха а тIагIертта а дунен керда тIом во хиийта гIерт. Цу къовсаме из хьаллоац деррагача прогрессивни адамаша.

Бакъда дунен тIара хьал кхоххаленна да. Турпал Вьетнама дукхьал США империалисташа доаттабу гIаьр тIом. Гаргарча Малхбоале эттa израильски агресси цар гуччахьа хьаллуваш хилар. Евроресча доазонашта реванш етта дIадехача а сихбенна ядерни герзага ккувдача а Бонна доал дерий гуччахьара реваншизм, социалистически лагера мехкий чIоагIа ихьоагIо йохае гIерташ империалисташа хадданза леладу гIулакхаш—цу дерригане дIадех вай ТIема Низаш тIом бара чIоагIа Iомадар, фиьла хилар, агресси йохае лакмзи кийча хилар.

Экономика, Iилма, техника дагIайоалаш вай мехка карагIдаьннача толамаша йиш хилийтар эскар тIема кийчдара гIулакха тIехьбоккъонна йола революции е.

Советски ТIема Низашка дIа Iалашьмате боккха низ бола термоядерни герз. Ракеташа цхьана тесча агрессор вохавара шийла тIех кхы йоаца средство а хиниа дIаэттад из.

ХIаьта вай танкови эскараш а гаьнна тIехдаьннад тIом лаьттача шорашка хиннарчул. Кердача, кхы а лакхагIча дагIа тIа доалаш лакхденнад уж. Вай хиларча герзаша лоаттабеча къовсаме кхы а лакхду цар удельни доазал лоархIами. Хьалхе а санна лаьттарча эскара хIамии тохара а маневрени а керттера низ ба уж.

ХIанз укх сахьата вай танкови эскараш вай хиаарча тIема техникаш Iалашаьь да. Уж кийчъянъяь кхы а дикагIа йолча кердача танкашца. Кхыметтел деррагача дунена йовзача «тридцатьчетверкаь» чул а гаьнна тIех я цар маневренность. Iаткъаш йолча тайп-тайпарча средствах уж лораш йиш хилар. Цу тIема машенийн тIема низ лакхбеннай, дика хIама ца гуча а кхыметтел бийсан а дийнахь санна, толачие яхен тIом беча йиш хулийтача прибораша кийчъянъяь я. Цхьакха а хий новкъа дац царна.

Танкови эскараш кердача техникаца Iалашдешехь дикка лаккхьой цар организационни из строени а. ХIанз лаьттарча эскарашка да шоай организацега, тIема техника дукхален дикалгее диллача, маневренностагеа хIама тохара низаген диллача, хIаьта иштта личний состав Iомаяь хиларта диллача тIема хана шоаш санна хинача соединенеш тIехдола танкови доакъоши соединенеш. Чехка дIа-юха хьоэалуш, йохадуш хиларах, цIа чIоагIеш хIама тохара низ боккхен хиларах, лорайра бронь тешаме хиларах, кхетача ядерни хIамаша йохаь ца еш чIоагIа хиларах ракетно-ядерни тIом бара эггара тIехкийчъянъ я уж.

Советски танкови Эскарий вез — из дукхьал дикагIча классе тIема техникех тIема кхоачами хиниа Iаш. Из эггара хьалха а чIоагIа дола, техника тешнех бизза пайда эца хоаш бола низ ба. Вай эскарошка гIулакх дола ба марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма вIаш тIа хеттаба, довзур доаппаш бозттен халкъан гешаме бола, тIема гIулакх говза довза аниа салтий, сержанташ, эсциры, инаралаш.

Царна ба тIема дIамиххал школа чакхьаьнккхан тIом бара йIаьхий опыт йолеи дукхе вагеваш, эскараш, инаралаш. Цар хьалхе а лелаеш къоначa танкисташа караетзаю керда тIема техникел герзи, гIаштарча хьалашка тIом товеа бергболаш Iомаду. Къоначa бIухоша сий деш лора а из лаах а я дIабахача тIема турпалий тIема тIаламаш. Цар массане а — потерранесой а къонача бIухоша а — сийлена кхоачашду шоай тIема декхар, керттера декхар чхоачашдара танкови мехкий тIема низ уж тIом бара кийча хилар дIахо а лакхдара низа хан кхиш. ТIема лаьттача шерашка а санна, хьалха латт коммунисташи комсомольцаша. Эскарошта хьалхашке оттадаь декхараш кхоачашдара кошинийрий гешаме гIоний ба уж.

Вай хана тIом бара дIадехараша, эггара дендагIа йола методакен технически средстваши юкъеоалахьа цIехашта на яххара тIом бара кийдбу танкисташ. Цар Iомадаьо мишта кьеж, лакху тактически занятеешки ученешкаш. Цу хьалхаьха дика школа хилар укх тIехьарча шерашка Варшавски Договора мехкий эскаьыла тахрхIаш икинеш нъна учнием. Уж йир не хьала уIема горгга эзача хьалашка а тIема тIанхара ергига средствани кьхьдеаш а Маршах лелаш а «ТIом» бешка маноега низ тIабатийна, дукхаз долоеяш шаш йийлар тешкаь винежий. Цу иштта дахлашехь тоаха тIагIертташ цIаьххап тIом боаь, чIоагIа а хьинаре а доабаьб хулар.

Учения йолча хана вай танкисташа, деррагача вежарашта долча Эскарий бIухоша а санна, тIом беча Iомабалар, тIом бара говзавa лакхьалар, моральни — тIема дика гIулакхаш, тIема доттагIал, социалистически содружестве мехкий халкъий хIама кхолаш бола маьрша къахьегам бохабе гIертача моллагIча агрессора бийна деррагача бIухоша цхьана хIалакеш меттахь хIама тоха массаза а кийча хилар хьежехар.

Советски танкисташ вай бера бIухой а санна, вежарашха долча мехкий тIемахошна бувзабенна ба чIоагIа [illegible] нахьн доттагIалца, дунен шоллагIа тIом лаьттача шерашка фашизма дукъал лоаттабача проза техка а чIоагIденна а даьча, айкарошка йолч хьекхой [illegible] болча кхочгий [illegible] Iодоашу коталенача доттагIалца. Цар доаттагIалa доал дагъе лоал [illegible] социалистически политически строй цаI хилар, цаI йолча марксистско-ленински идеологе, социалистически коммунизми бахьан лоаттабеча къоастама декхараш юкъара хиларе, революцена карагIаьхнараш эдарарa, машари дунен халкъашта юкъера ккерамзлен лоракра дикараш цаIаш хиларо вIашагIтохачен кхеталечен вежарий-халкъий тIема ихьоагIо чIоагIъяра юкъе.

«Коммунизм хьалъяра сийлахь йоккхий плаваш кхоачашъяра, мехка обороноспособность дIахо чIоагIъяра. В. И. Ленин вьь 100 шу дизара хаха малаттIара накъахара кхы а чIоагIаьIа къоастаттабе, аьиа вай парте баьтIаьхехач дега а сина а безаш чIоагIа хьаллоаш бIухоши. ТIема политически кийчча доккхий толамаш даьха накъьаболх уж тесна [illegible]ения. Хьалха хиинача тIемаш тIа сийле яьхха танкови эскараш тIехьа тIабоагIача хана а Даьхен социалистически содружества деррагача мехкий тешаме хьахо хиназ латтаргда.

Сурт тIа: Iомадуш ю [illegible]. ТАСС фотохроника.

«ЦIАККХА ЦА ТАЛХА» ХЬУ

Дукхача хача деш хьун даьрагIа болча моастагIех — цаьх, хьунах латача кагийча чоаниагах, гIувалах, варах, лакхача а лохача а температурех из лорара способ лоаш хиннаб гIишлошъярам. Азербайджански политехнически института профессора, технически Iилмий доктора Ханмамедов Канбая вIаштIехьдаьккхад хий ца уича кхачигашка керда эффективни соединени чу а юийташ хьу йохьачра процессаш сихъе.

Флегма яха хIама хьае болабеннаб Владамир Ильича цIерагIча Ново-Бакински мехкдаьтта чакхдоахача заводе. Из я мехкдаьттана каталитически крекинге еча хана хьайозлаш йола продукт. Флегма новкъостал ду гIишлошка йодача маьхерча материала ха йIаьхье. Промышленни кхычеа гIулакхашка йода хьу тед, хица Iоккхухьийт, цхьалха йоах. Дукха бетташ ха йоа из йокъаеш. ХIаьта в. производстве кхачачул тIехьагIа искусственно йокъаю из (камерашка, Iанарка, йIовхаленца). Цу гIулакха массеш ди-бийса из.

Профессора Ханмамедов флегма [illegible] из процесс, хIаьта антисептически вещества чуйоаккхача дукхаха шераш йIаьхаю хьуй ха. Юхтаьнна Цельсе 130 — 170 градусаги кхоачаш йIоахъяь химически слифа чулетта ваьнаш яр уж, тIехьагIа — кхеран кIорав арахзотовии даьтташ.

Моттигерча мехкдаьтта бедахах дакха флегма тешара дзарагIа, чIоагIа пайдена я. Из чIоагIа новкъостал ду дехча йола ца лаийтара. Флегма чулийта цII а йолаш дахчан шу образец йIоарга лаьттах сацайъ. Ильа шуй ах шуй даьннад — тIехьа хиннар, цу дахча флегма йсалдаш хиина гударг тIунача цIална йоххала йолаеша а хиннаш.

Керда антисептикаш лохаш, боамбен эраш чIегIех хьун-гаьний материалаш кийчъяра технологи оттаеш, хьуна консервировани яра дешага хьожаш да хIана Iомахо.

Азербайджански Iилмахочун балхашка хьун, цу лоархIаме гIархIа гIишлой [illegible] да йIаьхьа Iаш.

[illegible] ЕСАМАН. (АПН).

«СЕРДАЛО»

КОАРТОЛАШ ЛЕЛАЕЧА МЕХАНИЗМАШ ЭШ

Хlара шера къовдаш коартолашкий дег оттача тха совхоз дагайох городе бахача наха. Хов царна тха уж лаьттташна дика хуьлила а, хlаьта хьалха кхачийла в.

Укх шера а халар ишта. Коартолашта эша техадапар уж хьаьнинайн хьажа Назранера, Грознера нах ухача хана. Болхлошта уж эшалта хайча хана хьалха чуэда йолайир оаха коартолаш, бlаьсти во ахларах дlадахача шерашка йийначарел цхьа бутт тlехьа дlайийнайоллаше а.

Дехке даьннадац тхо. Эггара чlоагlах ашача хана наха коартолаш а хиллийтар оаха, хlаьта тхоашта пайда а бир. 30 кепиг килограммах делаш дlалийр оаха хьалха дlачуенна 4000 центнер коартолаш. Цул тlехьагlа дlакхиьхьача 3000 центнерах 25 кепиг тийлар.

Хlана 21 августе дена дlачутел оаха уж 18 кепигах. Хlаналуд тlехьагlа дlачулургlолчарех бар боацаш, хlанзалца оаха ехкача 110 гектара тlара лоьнача коартолаша совхоза бенна цlена пайда 87000 сом да. Иштта беркат доал тхона хьалха кхачача коартолех.

Тха коартолий кхаш бlаргадейнар цецвоал мала чуйца дарга шо уж, дукха лаьтта кхийта йиш мичай уж, аьлс. Оаха 450 гектара тlа дlа нел йийнараш хьалхакхачараш а аьнна хет царна.

Ма ишта дац. Тхо кхийтеах цу гlулаллах, дlалахача шеро lомалир тхо. Дукхагlа долча лаьттташка хьалха хьейоалараш дlа а йийна тlакха уж цхьан хана хьа д аьна уж мича хьоргьа ца хоаш хьийвар тхо. Дукха ейра. Укх шера эрга даьккхар оаха из гlулакх.

Кхаь тайпара а оаха дlайийна коартолаш. 240 гектар хьалха кхачарех я, вожаш, юкъерей тlехьен кхачаш я. Цхьараш чуйна йоаллаше а вожаш кхача в а кхачаш гуйра кlоаргьаллаца чуана йиш йолаш я уж. Дlаяхача шера санна городашкара боллдой, дешара заведенешкара студенташ беха бевзан. Тхоай ширцаш чуцадргба хьувкъам.

Хьувкъам эоала бац. Юкъера лаьрхlача хьалха аьхкача хlара гектаро 120 центнер лу. Хlаьта юкъ-юкъера звенош 180-нега а дlаяхоеч. Царех а Алдогачаев Артагlа яр.

Коартолаш дика хьийкъай хьувкъамо дег гlоллоах. Бакъда, цхьалола хlамаш дагалехача кхерам а бое дег чу. Вахьанаш дуьцаргла аз.

Нагахь санна хьалха хьайоллаьух коартолаша тхона lаьха дукха хало йоадаш пайда лойа тlехьа кхачачар да ду. Хlана ма ший? Хьалхй … кхай тlара йоагlаше а дlайийча организацешка дlалхьарал совгlа кхы тха кьхьега на дехиш хул. Ва цаl да. Шоллагlа дале, lай лоаттае а лерае а еш аьле гуравь дlачутелачарна санна 18—20 процент тlеза а яхаш. Уж саха столовешка, ресторанашка тlакашна дlай-хьай кхухь дlайиюарашта а дукха эо да дец.

Хlаьта а ахла хьалха кхача коартолаш дlайийна lе йиш тха а ал уж дукхагlа эша эа — la ла.

Бакъда, цар аз яххача тайпара дукхагlа ве ду тхона, хlана аьлча царех нах кlезигагlа хилар а долаш дукхагlа долча даькъе кулгашна бе беза царца бехь. Дlауйлаелаш: кхай тlара наха хьалехьаьо уж (машина яц тха). Хьатта хьеча наха шедаца lоийоах уж (механизмаш яц тха) lай латтае чутесача хана уж харжа 200 саг эш тхона кlезигагlа дале, уж хержа машинаш lалашье нагац тхона укх шасесах шера «Сельхозтехника» объедиенега дехар лешно а, дlай-хьай култ-кара чаосилкешца кхахьа еш уж (цаl транспортер яц). Вешта аьлча, … дукха коартолаш кхесча совхозе духхьала цхьа картофелекопалкаш мара цу балха лаьрхlа машина, механизма яц. Тlаар санна дика хранилище дукха яц, бакъда, цу чу механизаци лоа гlулакх чlоагlа тlечьлисад. 9 коартолаш лелаю звено я тха. Картофелекопалкаш лелаеш ерш 5 я. Лертlа болх дlабахьаро хlара звенона цхьацна-шиша эшар уж. Хьажал уж ца тоьарах оаха мел ха йоаю. Дийнахь эхо гектар ахха еш цар лерах (ма а юлац нарна: тише а, каст-каста йох). Тlакха дийнахь 15 гектар коартолаш хьахоарцаю мар. Нагахь санна цу 450 гектара тlа дlадийна коартолаш эрригаш а цхьатарра кхачаш йолаш чуана елаш хилча тlона эшар беза бут. Ишал тхо хьалхаш латтаргьал гуйре.

Коартолашка беха балха механизаци елга дьалхарча плане хила беза ха хьатlахоттай. Тха лехарга лакагlа лалувгlаш хила эа ца йийна объедиенега.

Шоашка доагlача тха коартолаш хлею настераш тlехьашка баргбоаш бан — къахьегарел, шоай опыт, говзал лахкьараш. Шlайах укх шера тха пачхалхьалхеына дlаяла оача 1800 тонн коартолех кlалхехь а 800 тонн дlеенвай 110 гектар мара чуйла йоацаше а. Шоаш шо задани кхоачашгьергхаларах тешаш ба тха коартолаш лелараш.

Х. ТАТРИЕВ,
Назранерча «Экажевский» совхоза коартора звеньевой.

УЛЬЯНОВСКИ ОБЛАСТЬ. Хlара денна Мелекесски районе кердача хьукхьама элат дlоэзача бола беш хул 300 совгlа автомашина. Хlара денна пачхагlалкхен амбарашка доагlа 3,5 эзар тонн элат. В. И. Ленин вь 100 шу дизара сийна Дьахенна 100 эзар тонн элат дала лаьрхlад района боахамаша.

СУРТА ТlА: мелекесски элеваторе йолаш элатах отта автомашинаш.

А. Овчинникова сурт. ТАСС фотохроника.

КЪОАБАЛДУ ХЬОКХАМА УСТАВ

9-ча сентябре геттара дукха нах гулбенайбар Гудермесски района Ишхой-Юртарча клубе. Хьокхама устава проектах, боахамо тlехьарча шерашка даьккхи толамех, иштта дlадо коллективах хьалхашка латтача декхарех лаьца доклад йир «Дружба» колхоза председатела вош Герзанов. Чlоагlа уйла тlаккхийтта йийнар колхозхоша хьокхама устава проект.

Собрание сошай бир: Хьокхама устава проект къоабалье, колхозой Еррисханиг III-ча съезда сийна къахьегама вахте отта а, тlайнча декхараш … хана хьалха кхоачашдаре бригадашца юкъе социалистически … Иштта района вскалий собрание хаьийта 77 делегат а хержар собрание.

С. ИСЛАМОВ,
КПСС Гудермеса горкома инструктор.

ЮРТА БОАХАМА— ДИКА КАДРАШ

Хlанзарча хано дlадех колхозий бригадийтен фермаштен керте юрта боахама лакхерча юкъерея квалификацеш йола специалисташа оттабелга.

Лакхерчен юкъерчен звенош кадраш хержаш, уж балха дlанийсеш, царна кхетам луш цхьабола балх баьб «Червленский» яхача колхоза, правленех парткомех. Берагта бригадираш, бригадирий гlончаш, фермай бригадираш, ма lуй бригадираш оттабу колхоза правленец парткомен заседане. хlаьта звеньевойш, боккагlбола доаркаш. lуй, бригадашта юкье болха нах, шоферах, трактористаш оттабу бригадайи фермайи советашка.

Колхозан кадраш кийчъеши ювакийчъеши балх бу. Масала, колхоза чотах хlана юртбоахама институташка очно дена лахийтав 4 саг, заочно лакхерчен юкъерчен дешара заведенешка дешаш ла 15 саг, царех 13 коммунист а волаш. Укх шера агрохимически дешар чакхдаьккхал 105 сага, 266 сага зоотехнически школа аьккхай, 10 пациальших кийчдаьв. Шоай классность лакхъьный 5 трактористен 23 шоферен. Шеррача профила трактористаш машинисташ хургболаш шера йолча школе дена вахийтав 7 саг. и. кх. даьх 1970 шера 70 процентал кlезигагlа боацаш 1-чен 2-чен класса механизаторш хилийта беза аьнна декхар оттадьа колхозе.

Хьалха мугlарегlа хиначва дукхача колхозхоша заочно институташ чакхъяьккхай, хlанз хьайбай фермашка хьалхле леласи а ба, шоай декхараш дика кхоачаш а ду. Масала, Андриянана Мария Павловна Горска юртбоахама институт чакхьяькхача зоотехник — йилаю хилар, МТФ заведующи йоаш болх беш а я. Цо хьалхе а делаеш, МТФ коллективо пачхахьалкхенга шура йоахара шера план 99 процент кхоачашьяьй, фуаш лоахара план — 116 процент. Понамарев Иван Павловича а чакхьяьккхай из институте болх беш воллашехь. хlанз ОТФ-ана хьалхе лелаеш а ва. Мазиев Султан Салахович кхы боккагlбола болх а ца бехаш дlало а ше хинача беса ОТФ заведующе боах бу, ший гlулакх дика кхоачаш а ду.

Къахьтта ала доагlа производствени бригада бригадирах Стороженко Дмитрий Ивановичах. 15 шу совгlа ха я из бригадирала болх беш вола. Чlоагlа балхах шуьха воацашехь, сайвачарча школе 6 классе дена вахар из, цхьайтта класс чакх а яьккха, хlанз заочно техникуме дена вагlа.. Хlаьта дукхха шерашка вlаштта хьалха латт цул бригада колхозе. КПСС райкома член райсовета депутати ва из.

Колхозе болх беш ба хьалхле лелаяра дукхача шерашка lайна йоккха опыт йола бригадираш, фермай заведующеш, бакъда цар яц юкъара а специальни а образовани.

«Червленский» колхозе юкъерча звенош кадраш кийчъяра дош бокхаа лоархlам белаш да. Юкъерча специальнии лакхерчен дешара заведенешка йолча курсашка дена дехьи, цоьгl сиг ва, хlанз колхозе бригадираш фермай заведующеш болаш. Иштта болх беш бола беррига практикаш 1970 шера курсашка кийчбара декхар оттаду колхозо хlана. Из атта кхоачашдулургдола декхар дац. Нохч-Гlалгlай юрта боахама министерства 1968—1969 шерашка оттальча планах цу категорех бола баккхой курсашка lомабелга оттадаьдац. Из бахьан долаш боалам интенсивни лелабара хьакъеьхьа воккха эе хул колхоза. Ераш да цунах дола цхьадараш. 1969 шера планах 2533 тонн илат дакхха доагlача заьккхар 1362 тонн мара яц е 54 процент. Гектара тlара юкъера лаарlаш хий ца лехача лаьттара 9,3 центнери хий лехначара 11 центнери мара илат даккханвав. Тlоалх соьвара хий дилла 200 гектари вегетационяц—577 гектари мара лаьтта хилар. 230 гора медтрегеш 190 тонн минеральни удобренех мара яхаккаар. Из хlанз а дец да. Масала, укх шера сентябрь тlакхачаш ахь еш аьлар 198 гектари гурахьа илат дlадора аьхар 238 гектари мара яц. Кийчде дехар 12600 тонн йолча хийчдаь тlома доаьхар 4213 тонн, е 33 процент мара дац. Йолла езаш йолча 100 тонн силосах еллар 1125 тонн, е 11 процент мара яц.

Юкъерча звенош хьалхе лелаяра кадраш кийчъяр оттаде деза юрта боахама министерства. тlаккха вай кадрашта могаргlа боахама деррига доакъош lилма зарда тlа леладе.

Д. ТЕРЕНИН,
КПСС Шалинский райкома инструктор.

ХА ХЬОЖАРГЬЯЦ

Укх шера илат чуэлача хана, хьалха латтача боахамашка цхьанна а иштта дендалийтанар тlадоагlача шерарча хьувкъама йоакхо елга. Цар терко йоаргуравь дув илат дlаде хьатта ахара, дика фу кийчдара. Из гlулакх дика вlаштlехьдаьккхад «Терский» совхозеи В. И. Ленина цlерагlча а «Россия» яхача а колхозашкеи.

Цига шой хана ахь чуйцар фуна участкашкара илат. Хlанз из дика цlеидеш, лекъадеш, сортех хlай-хьай къестадеш латт укхаза. Цу боахамашка фуна лаьрхlа илат дика силадашка лоаттаду. Илат чуэлла долладелехьа вунхех, дешах, илатийна аьдахаш ду хlамаш, пехолагаш, лехкий дlадоакха гlулакхаш лаь лертlа кийчйир аибараш. складаш.

«Терский» яхача совхозе гуравь дуьча илатий фу кийчдари цlендарей илан 117 процента кхоачашъяьй. lалашдаьча фух 99 процент цхьоалагlча классах да.

Ленина цlерагlчен «Россия» яхачен колхозашка гуравь дlаду фу lалашдара плам кхоачашхе дукха хьажа хисадаш. Хlаьта цу боахамашка хlанале lалашдаь фу лерригь цхьоалагlча классах 3 да.

Цхьабакъда, белгалдаккха деза, тха районе гуравь дlадув фу lалашдара гlулакх цхьаболча боахамашка во вlаштlехьдаьккхалга. Царех а «Грозвино» чуйоагlа совхозаш. Цу боахамий кулгалхой гуравь дlаде деза фу цlендарей из дlадувча боарашга кхачадар… балхаш тlехьететташ ба.

Цар lалашдаьча 3056 центнер фух, дха лаборатаре техкача баггалдаьлар дlадувча боараше кхоачадаьэ 1456 центнер мара фу ца хилар. Цул совгlа, Кирова цlерагlчен «Победа» яхачен совхозашка гуравь дlаде лаьоха фу хlанзалца тха лаборатаре хьадехадац.

Дlадув боарам лоха йолаш да «Грозвино», яхача совхозашкара тха лаборатаре тайха хьадахьаш дола фу а. Ала деза «Грозвино» юкъейоагlа совхозаш йоацаш, гуравь дlадув фу lалашдара план тха района боахамашка 100 процент кхоачашхьаьлга. Царех 69 процент цхьоалагlча классахи 19 процент шоллагlча классахи ба.

М. ЧЕРНИТЕНКО,
Наурски района пачхахьалкхен фуна инспекцеи начальник.

Советски-китайски доазон тlа китайски lаьдалаша герза низаца лелаеча провокацей хьакъехьара

ДОКУМЕНТАШ

Китайски lаьдалаша укх шера советско-китайски доазон тlа герза низаца лаьча провокацей гlулакхаш массанена а довлаш да. Уж — Даманский гlайрен районе 20-чен 15-чен марта советски территоре чубаьхар а тишачча балхагlа герза низаца советски пограничникех латар в, Уссурия яхача хи гlарна Киркински яхача советски гlайрен тlа 20-ча июле герза низаца дов дов. Амур яхача хи тlа (Гольдински гlайре) советски речникашта 8-ча июле бандиташа хинна дов дов. Семипалатински областа Тасты яхача хина Жаланашколь яхача цхь бахача пункти районе нае, июне, августе герза низаци чубаьхари дов даря, чlаьта шитти дукха кхыдкраш. Ма дарра аьлча денна леладеш гlулакхаш да китайски оагlонгахьара доазон режим провокационни къьхьалца телхар, китайски тlема гlулакха тlара нахи лаьрххlа цу гlулакха кийчбь нахи советски территоре чуахар. Алхха укх шера июне дена август юкъе баххалца бoрригаш лаьрхlача ши эзари ах эзари совгlча китайски гражданаша даьха а доадаш хоашшехьа СССР пачхахьалкхен доазув толхадаь а герза низаца провокационца довнаш даь а 488 моттиг хиннай.

Дувцаш довнари моттlаьлши а долаш, фекташ юхамичахь а йоахаш корзагlбахьна хьува Пекине СССР-аи КНР-аи юкъера гlулакхаш толхадарах бола бехктоккхам китайски правительствана тlера дlабаккха гlерташ. Зехьа леладеш гlулакх да. Маоистски провокаторша хlаьллехьа кхоачамболаш хьагучабовлийтаб шоаш советски лаьташ юрта боаш дlадехарцен шоай экспансионистски планаш кхоачашъяра Советски Союза дукьала гlом хьоабергба яхаш кхерам тlагувсарцея.

Хlаьта китайски lаьдалаша советско-китайски доазон тlа герза низаца провокацеш сага миштта вlаштlехьдоах чакхдоахи аьлча, харцле йиш йоацаш цуна тешал ду доазув толхадеш китайцаш СССР территоре тlера вракхосача хана? вай пограничникаша тьаьхача документальни материалаша.

Гольдински гlайрен советски даькъа тlа укх шера 8-ча июле кара герз доаш болча, хиний доазон тlарча участкашка кемаш делара цаькъий знакашта гlулакх деш хиннача советски речникашта тийшача балхагlа дов даьд маоистски провокатораша. Моастагlаа-тlехь дов из гlулакх бахьан долаш, хоаш мадарра, советски речникех цхьа сага вийнав, кхьинена човнаш хьй, наькъа лела шо служебни катер чlоагlа докалаьа.

Шоай бlеха гlулакх даь бьнна маоистски провокатораш, советски пограничникаш гучабьнна чул тlехьагlа сиха байдаб шоаш дан зулам гучадоалийташ йола хlамаш юхе а юташ.

Провокаце план ма ярра йийна «Мао Цзэ-дуна идей курсаш» чаккхьачай цига дакъа лоацаш мел хиннараша. Из хьахьох доазув толхадьраша гlайрен советски дакъа тlара шоаш байдаб болхача хина юкедитаца документаша. Царна юкъе да: 1969 шера 24-ча июне «Прикрыте группе дийнача протокол». 28 июне «Тlема проект юшар»; «Провокатораша лиэь дуькаш». 14 июне чалка командира шоаш болча в лела шоашка хьаленна герз: автоматаш, пулеметаш, гранатометаш, царна тlехьабоагlа гlема кхоачам, кулгаца кхувса гранаташ хьаенай кхаш дувцаш дола шир дневникаш.

Документех гуш да Гольдински гlайрен тlара советски речникаш путеехьаш дlалувца а бовбе аьна задайи еная китайски провокаторш хинна хилар.

Белгалдаьккхар лоархlаме да из долла хlама, хоаш ма дарра, 16 июне г. Хабаровске хиний доазон тlарча участкашка кемаш лелдарах йолча смешанни советско-китайски комиссе совещани дlайолае лаьрхlача хинна хинна хилар а хlаьта провокаци ше совещани йолаеча чакхьяьккха хилар в.

Укх тайпара да цу документаш тlарча къаьст-къаьстача моттигаша дувцар:

1. 1969 шера 13 июне дневникла тlа даьча йоазон тlара:

«Сувсара бийсанне сагота приказ кхачаш: 14-гlа число хьатlакхачалехьа Эрдоацзяне (Гольдински гlайрен район — ТАСС белгало) кхача.. 9 сахьат — ерriга взвол кийчча я».

2. 1959 шера 14 июнерча дневника тlа даьча йоазон тlара:

«Тахан делкьа тlехьагlа, вай чlоагlа сагота хилари ца къовсаш тха взводе кхаьча воккха командир. Из наотийча кулгалхо ва, цо иштта кулгалду халкьа а полка командир а тха чlоагlа йоахо еш а ва. Тlема кийчо лакхьар — ... халкьа вай лургдола йол.

Тlем тlа вайга котало яккхийтар дукха полка комоандира тха саклетам чlоагlбарал совгlа, тхога герз а хьаделар: пулеметаш, 7,62 мм йола автоматаш, тlема кхоачам, кулгаца кхувса гранаташ, гранатометаш (кулгапа етта йоалхий тонна). Из хабар чlоагlа lалбаха тlайнал берригача воздьстива. Дикка тренировка ьчуя тlехьагlа моастагlа хlалакхергва, lоажал корабоагlаргьа укаээра моастагlчеа:

Тренировка, тренировка, тренировка!

Тlом бара тренировка,

Котало, шеко йоацаш, вайгахьа хургья».

Гольдинске хиннача событех доаш да, Амур хи тlа гlовла кемаш лелаиьекъьаш белгалдьача, гlайреч советски дакъа тlарча створи знакашта юхе провокатораша къайлагlа кlийле ль а цар гlеза сердалош сигналаш йохавь а хилар. Из гlулакх хьалххагlе я кийчъьча провокацена юкъе дакъа лацарий советски йийцача плана паргаитех цхьацна тара доатlер. Ер да цар дийцар:

— **Чжан:** Лобре харнаьье дьалар вай, хlаьта, нагахьа санна из гlулакх хlаш харара доалийте, бокьсица гlалот дарга вай.

— **Сы:** Хетаргахьа, моастагlа 117 створи знака lаноагlоргва, цу оссlорахьа берзабе, беза тlема низ. 114 створи знака юхе окопаш яха эзь. (Уж знаки советски территоре тlа я — **ТАСС белгало**).

— **Чжан Ди-ян:** Уж берда тlа бергбола гlулакх хьадагалапа деза. Баккнаш дlаяха е вайгахьа хьачуэза, моастагlчоа ховргдоаш, тlакхна кемаш (Лунаараш советски служебни лаькъа катераш яа — ТАСС белгало) вайгахьа хьа ца лестача даргаш. (№ 114 бола створи знак провокатораша хьалххаrle а дlаяьккха хинна. — **ТАСС белгало**).

— **Хань:** Нагахьа санна цаl е пит обстановочни катер доагlе, творчески уйла е еэ, царга герз дий ва деза. Нагахьа санна герз дене, тlаккха дийна болаш хьакарабоалабе. Хlаьта нагахьа санна герз дале, тlаккха сабар де деза уж беррига берда тlа хьатlабовлзалая. цул тlехьагlа шевар лийла дlаваккха деза.

— **Дин:** Нагахьа санна обстановочни катераша юкье герз долаш в герз доашл а катераш хуле, тlакха эггара хьахка берда тlа хьал — гlабараж мукьа бале беза вай. хlаьта цул тlехьагlа гlулакхашка хьежжа дийна болаш карабоалабе е бовбь дlабаха беза.

— **Ли:** Нагахьа санна обстановочни катер цхьаь доагlе, тlаккха створи знакашта ремонте мукьа лутаргла вай из. «Тlехьашка доала ник боалабоф духа нахах цхьа дехьа дахийта деза.» Нагахьа санна вай уж дийна балаш карабоалаберlхуле, тlаккха вай воаш … деза … стратегически … хьа хилийтар духьа. Хьалхагlа гlайрен тlара нах а баалабь цул тlехьагlа катер гlара бараш боалабе беза хьакара. Катер дlалата хьажа деза. Нагахьа санна бронекатераш лаьа а долаш уж хуле, тlагадеш герз деттаргда из хадаш, нах хьалувцаргба. Вай прикрыте группа катер соцаде деза, вожаш тlехьашка довла мукъа а лутаю.

— **Хань:** Нагахьа санна обстановочни катер шийна улув бронекатер а долаш доагlе, цхьабакъда, бронекатер тlара нах берда тlа хьаlтlа ца боале, хlаьта обстановочни катер тlара нах ствозаш тоаеш хуле, тlаккха вай уж нах хьалуица беза, цу хана прикрыте группа дов долхте деза. Беза йисте хьадехар гражданоки а тlеца а катер да аьна бе-башха ца сетам, нагахьа санна из советски хуле, тlом болабе кийчдала деза. Царалаш тутодаш а хьалдоахаш вай хуле прикрыте группацара нах хилаиза баргбац катер тlа, кийчьв бе йоахкаш гранаташ а йоаш (Провокатораша иштта операци дlалхьлаяр духьа Гольдински гlайрен тlа чхьарий лувцара сурт оттаде лаьрхlадар — **ТАСС белгало**).

— **Ли:** Уж гучахьарча моттиг хурга, хlаьта вай хьайла хурга, из вайна гlайле нолаш да, цу хана вай дов де чулоттаьча моттига тlа уж баллалша сабар а даь, тlаккха дов дола деза.

— **Чжан Ши-хай:** Нагахьа санна створни знакашта гlулакх деш дола кхо катери бронекатери доагlе, тlаккха уж массехашхьа гlолла гlайрена йисте доагlарга.

1. Уж хьакхавала вай доха йиш яц.

2. Вай когдаргхиларах дог тийнача тlехьагlа мара дов на доладолада, тlехьашка доалача хана цхьоала.

Берда тlа хьатlавоалеш-воа моастагlа довенагул тlехьагlа буьзана группа цу сахьате воккарга тоам бу, хlаьта юхебасараш позицешка lа приказага хьежаш.

— **Дин:** Хьараьхкаш катераш мел дале, … боабабола, хlаьта цул тlехьагlа юхадовлаза.

— **Люх:** Нагахьа санна моастагlий цуп … совце тlехьа прикрыте группа дов долае… дов … хила деза…

2. Нагахьа санна моастагlчув катеш … соша, тlаккха, вай … хийца иштта дов доладе деза.

3. Нагахьа санна катераш лоха а гlолла тlиэюегlе, цхьан катер … ра, тlадерзадаш доладолла дов, из дlалла а а цул тlехьагlа тlедеза.

— **Лю:** Вай председатела Мао тlена тешаш lомавай, дехарий лаш оттавай. Цхьабакъда, вай терхала лелаш цхьанье а да, нагахьа санна гlулакхаш вай алоагlа доаш лелаш хуле, тlаккха воай олли тоаеьаргьа вай. Нагахьа санна моастаrlии дукха хуле, тlаккха вай, хlаьта а вета а царна дов е даь, юхадовла деза, цхьабакъда, вайца нах меллаб моастагlашта ховргдоаш хlама де деза. Питаия (ставри знакаш тlарча сигнальни цlерий батарей — **ТАСС белгало**) хувца боагlаргба моастагlий чlоагlлонна бронекатераш шоашта пачхьунзабиниашта доазон тlарча улув а долаш. Бронекатерашта дов де а обстановочни катераш хьакара доаладе а деза. Кьаьтта цlочаш уж диле а …, бакъонашта … цlенна етта из царва. Цу хий деррига приказаш кхоачашдолда, цар яхаму гlара ма доалла. Моастагlий тухьабар дукха вай нах дlа-юха бевза беза. Нагахьа санна тарлой боабаь дlабахь беза уж, боабе ца тарлой тlехьашка довла деза».

Салташта—дукха ха йоашаш хиннача хунвайбинашта доазон тlарча провокацей бlеха гlулакх тlадаллалехьа маоистасlа чуйнна тулабу уж, шовиниш йолл игр санхетам чу. Иштта кийчванчул тlехьагlа Гольдински гlайрен тlа яьча провокацена юкъе дакъа лоацаш хиннаа. Пэн-Хай-лина 30-ча июне ший дневника Тахан тханьига Эрдоацзяне тоrla дlаязбу «дув».

Зачиа шоай болх чакхбаьккхар лунвайбинашта яхкьча Мао Цзэ-дуна идей курсашка. цига оаха йlаьхий опыт йийцар председатела Мао трудаш lоамадара, дисциплинированность чlоагlйир, пролетарски йоашача идеологех мукьадаьлар.

— Председатель Мао! Тахан lа Батадов (Гольдинский — **ТАСС белгало**) гlайрен тlа вайтав со, из эггара чlоагlагlа тешаш болар да, тхо хьона хьалхара латтаргда, бlарга вlашкадоккхаргдаш оаха советски ревизионисташ-бовбь дlабохьаллея уж бовбабнах бола дика кхач хьона дlабалшеа йолча хана».

Цхьабакъда, документаш тlара бlаргагуш ма дарра, Гольдински гlайрен тlа советски речникашта герза низаца дов деча лакъа лоацаш хиннараш юкъе хиннаб «велики коримс» авантюристически антисоветски политикех шек буьлараш а советско-китайски доазон тlара маоистий провокацешм чакхйоахарш хила из дoарaш а. Цу хьаьхеьха дувц цхьа ассхо—, чбалхаш

«Бачадоа гlайрен тlара вахара балхаши чlоагlа низкъала да. Чкъара мара доа хlама дац. Бацхадкараш eвaллa ла а дац. Цкъаза сай корт бlогора ухаш санна хет сона, чlоагlа ухаш а хул. Хlанз укх сахьате сатийна я тхо долча, цхьабакъда, мичча даха а дов гlатта мегаш да. Нагахьа санна хlанз тlом хьоаре дала хургдар аьна хет сона. Хlара денна боах беш букъ сеттабечул тlом тlа велча дикагlа хетар сона...

Хlана бутт бьлаб со Шанхаера араваьлча. Цхьан оагlорахьара, ва геттара сиха йодаш санна хет, вокх оагlорахьара, геттара шортига йодаш санна хет. Иделогически доакхий хувцамаш хиннад са. Се ваха со волавенначул тlехьагlа дене цlакхна а хlамиа дог тийша хилац со, укхо цаl, тlаккха кхылар де дог довгlо са. Геттара дукха уйла ю аз кхаш лелаеча бригаде бодр бе вахара, хlаьта трактора тlа дикагlа а дар. Хlанзарча баллах цlакхна беза дlаболаш са, ла чакхдаьтаха яхи бала бовлаш бу аз бохь. Се гlулакх болх бар да, пачхахьалкхен гlулакхашта юкъе а ца гlерташ. Сай йоахко яр, сайна могача тайпара болх бар. Болх беча хана юха а цкъаза хьува са корта, цхьабакъда, аз сатох, ма торгл ма а беш. Хана йlовхалла дlаlама мег со, цхьабакъда, со тешаш-м дац из».

Семипалатински области Жаланашколь яхача нах бахача пункта районе герза низаца дов доина дьакъехьа КНР правительствага яьнйтача советски ноти тlа хьалхагlа хоам бь хиннача тайпара, китайски lаьдалаша вlашагlделлад 13 августе советски территоре чубоагlанга а вай пограничникашта дов делла а. Шоашта тоха йоагlача тайпара хlама техача а советски территоре доазонел араккхайсача а хана провокатораш дов хиннача моттиге герзаца цхьана юхедитах цхьадола документаш, хlамаш, цу даькъе сурташ хьатlадакье кинолента чудоалла камераш а. Цу материалаша тешал ду Жаланашколе хинна провокаци хьалхагlе а бокъонца хьожаш а кийчъь хилара.

Тlом беча хана лаьрххlа хьамакlаш дlа-юха дара оттаь кодови таблица корахьй провокацена юкъе даькъе доацаш хиннача китайски радистатара. Масала, таблица тlа кодагlа яздаь укх тайпара дешаш: «моттагерча хьахх... сахь... мин... яьча дlабоалабенаб моастагlчуна тlом» (кодови величина 3921), «оаха човнаш яьй... «моастагlачоа» (кодови величина 8640), «оаха боабавь... моастагlий» (кодови величина 9654), «оаха хьакаравоалавь... ковстагlа» (кодови величина 4728), и, кх. дl. Цу таблица тlара лаха гlортараш хlама хургдац доазув лоргадера гlулакх деш йолча массаэарча доазон тlарча нарядаша дlа-юха лебеш бола чотти сигналаш. Китайски радистагара корадаьча дlа-юха деча къамельний словарь пограничника деча гlулакх лаьрхlа а доалаш, провокони вlашегlьелларшa лийрхlа тlом бара лаьрхlа да.

Цу авантюра кулгалхоше бокьонца лийрхlад аргlанара антисоветски кинохарио кийчъяра «документаш» вlаштlехьдаха. Цу гlулакха дов де тlахьилхарий цьхьен группана юкъебахийтабар «1 август» яхача эскара киностудера кинооператораш Ван Ин-бини Ли Лань-сани. Царех цаl хьахьекха ве провокаци дlайолаллале хьалххагlа цуп коллега даьккхача групповой сурта тlа. Герза низаца советски территоре чубоагlилга вlашагlделларашта дега хиназац, бакъдар аьлча, цу тайпара хьисап деш бaь болх шара шоашта юха духьал барс ма бий, хlаьта керда антисоветски кампани йоаржаe лаьрхlа китайски оператора кинокадраш провокационни чутlортам белга вlаштlехьдаьккхараш хьагучабоахаш дола бахьанаш хург ма дий аьна.

Хоаш ма дарра, укх шера 29 мартех 13 июнех ше аьча заявленешка СССР правительства КНР правительства вьнадио Советски Союзаи КНР-аи вакалашта юкъера консультацеш юха дlайолайит вай советско-китайски доазув къоаста а дь кайсдарах дола дош дувцара. Советски правительства КНР правительство тlаьхьйхар моллагlа тайпа дале а бахьанаш а доахал доазув телхадеш дола гlулакхаш цlендь дlадахарах герз духьал а доахаш деш дола довнаш хlаьта а вета а соцадери. Цхьабакъда, КНР lаьдалаша, консультацеш юха дlайолаерах лаьца еннача советски предложенита доагlа жоп тlехьа а доахьа, китайски оагlонгахьара доазув телхадеrоле гlулакхаш дlа ца дахарал совгlа, хlахо а провокацеш лелаю советски территоре чутlертаран дlий мохкадеш дола кера доаваш гlетталерах.

Советски правительства дlахьайнадь ма хиллара, телхаде йиш йоацача Советски Союза доазонна моллагlча тайпара кхайла а тlаккхувдара дlахо а эгара чlоагlагlча тайпара хlамаш етталургья.

(ТАСС).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

КХЕРАМЗЛЕН СОВЕТЕ

НЬЮ-ЙОРК, 11 сентябрь. (ТАСС). ООН-ерча СССР массазарча викало Я. А. Малика председателал а деш самардийнахь укхаза хилар Гаргарчу Малхбоалера хьал дуаца яь Кхерамзлен Совета заседани.

Иерусалимера Аль-Акса яха маьждиг доагадарца дуйзадена Кхерамзлен Совета экстренни заседани елга дIалехаш Iарбий мехкийн Азе цхьадолча мехкийн группа баьча лоткъаига хьожаргба укхаза.

Маьждиг доагадара бехке йолда Израила чIоагIа критика ер къамельаш дир Пакистана, ВIашагIкхийттача Iарбий Республика, Индонезе викалаша.

ОАР викало белгалдаьккхар, «Iарбий территореш дIалуашиига Израила паччахьалкхен политика я», аьнна.

Ше къамаьл деш ОАР делегато критика йир Израила Iаьдало деш дола гIулакхаш хьаллоашиг йолча малхбузерча паччахьалкхенашта.

ОАР делегацена керте латтачо укха а тIахьийхар Кхерамзлен Совет Гаргарча Малхбоалера хьал лергIа даьккхара тIаерзаль йола ООН резолюцеш дувцыга йоашаш Израила къоачкаьергйола гIулакхаш тIаэцара.

Израильски делегацена керте латтачо йоахар Израила правительства дола хIама ду, Аль-Акса яха маьждиг юхаара.

Бусалбай маьждига дакъа доагадарах егIайгIа хиннеи кошкъадьяцейн къамаьл а даь, Израила викало пу гIулакха бехке йора Iарбий паччахьалкхенаш, из доагадьраш уж я оалача хIана дац, аьнна гIулакх а оттадеш. Иерусалим шоаш дIалаьца Iарбий территорешке мел хазалца бе дага я Израиль яха доп хьоакхазар до.

КОСМОС МАЬРШАЧА ГIУЛАКХАШТА

Нью-Йорк, 11 сентябрь, (ТАСС). ООН космически арениен маьршача гIулакхашта пайда эшара йолча комитета заседане советски делегацена керте латтача А. С. Пирадова пу комитете доацца итогаш йир дIадаьача шера космически аренаш тохкаши маьршача гIулакхашта пайда эшаши Советски Союза йиьча болха.

Докладчика аьлар: «Зонди» «Луна» яха автоматически станцеи, «Венера-5», «Венера-6» яха планетанта юкъера станцеш урегIъакхийтарах доккхий Iилма толамаш даьхад.

«Союз-4», «Союз-5» яхача кемаш тIа космонавташ Шаталова, Волынова, Елисеева Iилма эксперимент ярах дуней тIа эггара хьалха Лаьттан искусственни спутника орбита тIа вIашагIа а елла, болх беш хилар экспериментальни космически станци, аьлар А. С. Пирадова. дIахьехкар космически ара йоккхий Iилма - технически комплексаш тохкам беш бола — Iилмахой чубола массаза а болх бара йола орбитальни станцеш вIашагIйохка йиш хилар.

Советски делегато къаьстта теркам тIабаьхийтар «Молния» яхача спутникий системе гIоале бувзамин телевиденени хаддаиза йола служба йиллара деша.

ГIаьнарча Къилбаседа, СибарегIи, Дальни Востока, Юкъерча Азе районашка болх бе йолаьлийтача лаьттарча приемни станцешца цхьана «Молния-1» яхача спутникаша хьаийтар гаьнарчул тIех болча бувзаме «Орбита» яха система, по йиш хилийтар 20 миллион совгIа зритель СССР Центральни телевидене программашта юкъе вахийта.

1970 шера 22 апрель тIаккхачалехь, вешта аьлча Советски паччахьалкхе хьаь В. И. Ленин ваь 100 дизаре юбилей тIаккхоачаш ГIаьнарча Къилбаседа районашка йоахкарьа «Орбита» яхача сета керад станцеш.

ИТАЛЬЯНСКИ КОМПАРТЕ ЛЕНИНСКИ БИЛЕТ

РИМ, 11 сентябрь. (ТАСС). Итальянски коммунистически парте ЦК кейпоазии пропагандаи отдел моттигерча партийни организацешка дIакхахьийта йолденнай хьатIадоагIача шера хургдола керда партийни билеташ.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизар белгалдоаккхаш кердача партбилета бетта гаргаш тIа Владимир Ильича портрет латт. Лакхехьа яздаь: «Итальянски коммунистически парти», аьнна, лохехьа — 1970».

ХIанз «Унита» яхача газета къаман традицеи цIей долча городе Ливорно керттерчарех цхьан моттиге массанена а гургйолаш хьокха оттаьй хIатIадоагIача шера хургдолча ИКП ленински билета репродукци.

7 ноябре — Октябрьски социалистически революце 52 шу кхоаш — ИКП ерригача организацешка дIадолаьергпе партийни билеташ хувша. 1970-ча юбилейни шера цIеи ала миллион болча берригача коммунисташка кхоачаргда ленински партийни билеташ.

БУНДЕСВЕРА «НИЗ ГОЙТ»

БОНН. 11 сентябрь. (ТАСС). США эскара штаба начальник инарал Уэстморленд «Говраца боккха боккха гIа» яха ученеш хургйолча районе кхаьчав. Хьалха Къилбехьен Вьетнаме американски тIема инейий командующи хинна Уэстморленд уж маневраш ништа хул хьожаргве ФРГ оборона министраца Шредерцеи НАТО тIема лакхерча кулгалхошцаи цхьана.

Цу хала «Говраца боккха боккха гIа» яха маневраш тIа-тIа шерагIа дIаяра. ХIана уж дIаяржай Малхбузен Германе кхаь лаьттан — Гессена, Лохарча Саксона, къилбаседа Рейна — Вестфале территоре тIа.

Хьожаш бараша цунах лерхI Кизингера правительство Iаьдала керте эттача хана дена эггара «IоагIагIа «низ гойтер». Ученеш провокационни характер йолаш хилар бакъду уж ГДР доазон йистте еш хиларо.

Малхбузен Германе кепайоазон дакхенах. 12 сентябре кхачталла хургйолча ученешта юкъе дакъалоацаш хургва 65 эзар гаргга салтий эпсари, царех 10 эзар американски эскарах НАТО кхьча эскарийн дар а волаш. 15 эзар бронетранспортераш, танкаш, автомашинаш хургья. Царна юкъе дакъалоацаш хургья американски малхбузенгерманскийи 160 самолет, 104 вертолет. Авиационни подразделенешта юкъе шитта я хьетта тIема лаьрхIа эскарга дIалургйолча «ФАНТОМ» яхача истребителашта — бомбардировщикашца кийчъяь эскадрильяш.

БРАЗИЛЕ САГ ВЕ СУД ЮКЪЕЙОАЛАЯР

НЬЮ-ЙОРК, 11 сентябрь. (ТАСС). Бразила правительства арадаьккхаь «кхьча пачхалькхенца тIом хилча, психологически тIом хилча, революционни тIом хилча а подрывной болх бича» саг ве суд юкъейоалаярах дола указ. Из решени тIайийцар салхаш американски посол Берк Элбрик лочкъаваь ваьхьаша дувзадейна, яхаш хоам бу Рио-де-Жанейрора АП агентства корреспондента.

ХIанзалца саг ве суд еш хилаш Бразиле. Из е лерхIаш хилнай моллагIча цхьан кхьча пачхальалкхенца тIом хиначa хана зулаш дича.

ПАРИЖ, 11 сентябрь. (ТАСС). США посол лочкъаваь вигараш дувца лерхIаш, бразильски Iаьдало 7 сентябре сарахьа из мукъа маволийтинге Рио-де-Жанейро 40 гаргга саг лаьцар, Цунах хоам бу Франс Пресс яхача агентства корреспондента.

Тахани кхоанеи хургда

13 СЕНТЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 17 сахьат даьлча педагогически чтенеш. Тематически кинохьокхар (лекционни зал). 19 сахьат даьлча Ленински киноуниверситета занятеш. Лекци: «Ленин — Октябрьски революце безача».

С. М. Кирова цIерагIара культураи салоIамеи парк. 15 сахьат даьлча «ЦIи яргъаш ирга вай» яха Ленински района шиш лоIамерча пожарни общества тематически сайре. 19 сахьат даьлча художественни самодеятельноста концерт. 18 сахьат даьлча музыкальни эстрада. Гарнизона духовой оркестра концерт. 18 сахьате 30 минуте яьлча кинолекторий — танкистий Денах йола лекци. 18 сахьат даьлча дукха нах гуллу майда — массовкаш, ловзараш, безаме яхьаш.

«Красный молот» завода культура ЦIа, 17 сахьат даьлча кинолекторий — со вах се мохк.

Н. К. Крупске цIерагIара культура дворец. 19 сахьат даьлча «Ф. Э. Дзержинский ваь 92 шу дизар» яха лекци. «Вихри враждебные» яха кинофильм хьокхар.

Химикий культура ЦIа. 17 сахьат даьлча «Са Даьхе» яхача циклара кинофестиваль. «Москва, Москва» яха кинофильм хьокхар.

Просвещение болхлой цIа. 18 сахьат даьлча «Ерргта сайре Ильичаца» яха тематически сайре В. И. Ленинах дола фильмаш хьокхар.

14 СЕНТЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 10 сахьате 30 минуте яьлча «Легендаца свй даьнараш дагабохаш хила» яхача кинолацара берий утренник (йоккха за.)

С. М. Кирова цIерагIара культураи салоIамеи парк. 19 сахьат даьлча В. И. Ленин ваь 100 шу даларах Нохч - ГIалгIайчеве Советий Iаьдал оттадаь 50 шу даларах хетадаь «Халкъий доттагIалах латт вай низ» яха искусства цIей. Шейна юкъе дакъа лоацаш ба Кавказа вежарийнха йолча республикий искусства мастераш, госфилармоне артисташ, Урус-Мартанера Советски районий художественни самодеятельноста коллектив. 18 сахьат даьлча кинолекторий — «Халкъий доттагIал — СССР низи низ хоачаш хилари дуддуала хьост» яха лекци. 17 сахьат даьлча читальни павильон — изобразительни искусства выставка. 10 сахьат даьлча спортплощадка — «Спартак» ДСО физкультурни командай яхьаш.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 11 сахьат даьлча «Реши и отгадай» яха безамерча ловзарийн бегийн сахьат. 13 сахьат даьлча В. И. Ленинах дола дувцараш чIоагIа Iодешар.

Н. К. Крупская цIерагIара дворец. 19 сахьат даьлча «Дуней халкъашта юкъерча хьалах» йола лекци. Документальни кинофильмаш хьокхар.

Химикий культура ЦIа. 11 сахьат даьлча Ленински моттигашка яха лерарлошта йола беседа. 17 сахьат даьлча Советски композиторий музыка концерт.

Просвещение болхлой ЦIа. 11 сахьат даьлча «Пестрые странички» яхача клуба заседани.

В. И. Ленина цIерагIара майда. 19 сахьат даьлча КИМ цIерагIча клуба художественни самодеятельноста коллектива концерт. 21 сахьат даьлча хроникально-документальни кинофильмаш хьокхар.

«НУВ КХЕРА ЛОАМАШКА»

Нохч - ГIалгIай телевидене студе кинотрупна музыкальни художественни «Нув кхера лоамашка» яха телевизионни фильм доаккхаш я. Фильма постановщик кхуз — эггара Тегаев Ильяс ва. Фильма духьаргда Нохч - ГIалгIайчоа, цун чулоам, нохчийн ГIалгIайн къаман гIулакхаш. Фильм доаккхача дакъа лоацаш ба цхьанаки хореографи ансамбла артисташ: Нохч - [illegible] къаман артистка Сардалова [illegible], заслуженни [illegible] Смоленско Тамара, артисташ Эдисултанов ШегIа, Якурбеков Сайд - Эмин, Магомедов Султан. Из сакъердаме болх бача читта дакъа лоацаш ба Советски района художественни самодеятельноста артисташ а.

Кино доаккхаш ба операторгаш Н. Куна, М. Алиев, звукооператор В. Беспалов, художник С. Якурбеков. Аха доагIо фильм доаккха моттиг геттара хозача йолга — цIокха а тIера лоа ца дассача лоамашта лоарча Советски мурта доаккхаш. Фильм доаккхи дерга [illegible] тайра чоабоккхаш.

СУРТА ТIа: Нохч-ГIалгIа артисташ. Сардалова Зулайи Якурбеков Сайд - Эмин.

А. АЛЬТИЕВА.
Фото-текст.

Ассински библиотеке

Сунжерски района библиотекашта юкъе йоагIа а йоагIаш цхьаIэгара дикагIа лоархIаш я Ассински библиотека. Укх тIеххьарча массех шера пу библиотекана кулгал деш я дика культпросветбелхло Нагорная Екатерина Николаевна.

Боккха а сакъердаме а болх бу библиотека дIамигача коллективо В. И. Ленин ваь бIаь шу дизара кийчо еца. Библиотеке художественно кийчъяьй массеха тематически выставка. Царех цаI я «Ленина хеталь» яхаш. Из выставка кхаь дакъах латт: «Ленинни революци», «Коммунизмага беда тха никъ», да парех ши дакъа. Цу выставке корадоагIарга художественни литература, журналаш, газеташ, статьяш, Ленинах йола брошюраш.

Иштта сакъердаме хиларах тешархой белам чIоагIа тIаоаш я «Къахьегама Россия — Ленински юбилейна» яха выставка а. Из выставка а шии дакъах латт. ХIаьта кхоалагIча выставка кертера дакъа да «Ленински бакъволчунна ба тха низ» яха раза.

Юбилейни шера къаьстта чIоагIа теркам тIабохийт къахьегамхоша Ленина вахари цун революционни болха Iоамабар.

И. ГУЗЕЕВ.

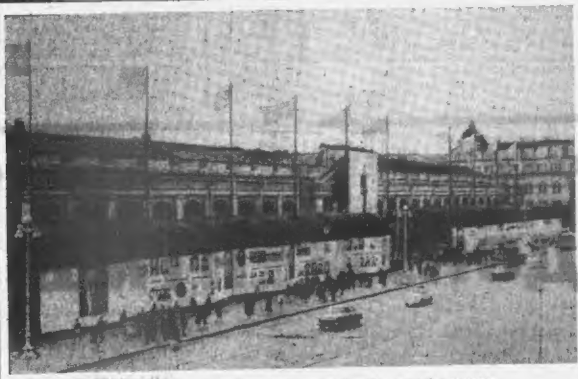

ЛЕНИНГРАД. Керда ленински экспозици хьайийлай Невски проспекта тIа. Цун материалаш дувц В. И. Ленин бар декъачи къона волча хинаран шерах, цо революционни болх дIаболабь ха.

Дуккхача документашца дагадоаийт бахча хьовера петербургски ха, из сибирски ссылке хилар, керда тайпа парти хьоера лоаттабь къоасам.

СУРТА ТIА: Невски проспекте тIара ленински экспозиция.

С. Смольски сурт.

ТАСС фотохроника.

АЬННАЧА ДОШ ДОАЦАШ...

Киевская яхача улица тIара нах чIоагIа цецбаьлар баьццалларий павильон хьоела ха тIехьаьлча.

«Фуд - теш яр, — йоахар очереде латтача наха, — тахханалца - м хилнахьа бакъа ва йоагIар» Зина.

«Ца могаж хинна хургья Зиночка, — ьелар хокха са а дайнаха цхьан йоккхача саго, — шелъкхар бахьан йIоехараш хинна хургья».

«Ай, ер ма йоагIий вай Зина», — аьнна ше латтача кхоссабелар очереде латтачарех цаI.

«Сухал беш хилалахьа, Зина, тоьал ха я тхо укхаза латта», — аьнна хьайзар нах.

Бакъда, корта чубаха йола павильона заведующи чIега хьа баккха сиха яцар. «Тахан деза вай павильон дIакъовла решена яьй, — аьлар из. ЧIоагIа цецбаьнна хьайзар нах. ДIа-хьа дийцар павильон дIакъовлар бахьанаш. «Укхаза вай къамаьлаш дарах тIаккета хIама дац, — аьлар цхьамне, — сона хетачох, торгинспекторге даха деза вай, нига хоргна вайна бакъдар». Очереде мел лаьттарий торга кулгалхой болча баха вIаштIехь — хIанар. хIана аьлча цIен-понна балха а деша а бахийта безаш моарой, берам лар. Цудухьа массава а раьза а волаш йоаита юкъера нийсархоша хержар мукъа ха йола ши викал, «Никъ дика хилба, муж», — аьнна накъабаьхар уж. Бакъда, из йиш хинна юха бакъабаьлара торгинспекторге баларш. «Павильона юхе йоалача № 71 йолча продовольственни тика чу хургда нийсархошта лезар, — аьнна жоп делар нарта торга кулгалхоша. Из гIулакх вIаштIехьдаргдоацарга кхетаде хала дацар хIана аьлча № 71 йолча тика чу веша ши саг хала ма вIаши тIех вала йиш йоацаш дIамига яр.

...Цул тIехьагIа цхьа бутт баьлар. Хьалха хиннар деца а, очередашке латташ дукха за йоаеза цхьадола бахьадараш хулар тика чу. Фу дерга витаминаш йоашаш дела а веха а вIаштIехь ничад яхаш лелар нийсархой.

Бакъда, керда шу доладенначахьалхарча деношка хIама яца бахача наха хьалхашка этта сурт тIа санна дап: кораш а наIараш а доашаш лаьттар тика. «Къуште кераIдаьвия хIама да ер, чехка малице хьа еха, — аьнна цIоагIа техар цхьанне. «Оарц дакха деэаш дац», — аьлар цига нийсенача хьалхочо. Карнева Iаьлас — ер тика дIайоаккхаш я. «ХIана, фуд ер», — аьнна тIабираз цуна нах.

«Соса ца деш торговле организацей кулгалхошка де уж хаттараш».

Бакъда, нийсархоша дика доаьзар инспекторга болхлоашта хьалха шоаш тIаккхача гIулакхаш. ЛоархI а бакхар уж хьм царий хIама тIадатта.

Бакъда, яхьа барт болаш «Сердало» газета редакцега дIахьийтар шоай бала буцаш письмо. Цу тIа йоазар: «Оаха, Киевская, Виноградская, Большая, Широкая яхача улицаш тIа бахача наха, чIоагIа лезар ду продовольственни баьцадарийн тикаш хьаллатоашта повкъостал дар. Кхьметтел цIилеторгий рачка эп автобуса тIа а хайна городе дала везаш хул тхо, IаьальматIе ду — за а йоден».

Из письмо оаха дIалаххийтар республиканский торговле Министерствага. Дукха ца халлехьа министра заместителагара хоам бера: «№ 71 йола тика ремонт е дIакъайлай, из чаккхьилначул тIехьагIа болх беш хургья я из аьнна. «ХIанз-м дикагIча оатIора лирзаа вай гIулакх», — йоахар бахача нахе. Цхьабакъда, царна хетар гаьна хиннадар...

Цул тIехьагIа кхо бутт баьлар. Тикана ремонт е дага бацар ремонтно - гIишлои участка болхлой. ХIана? Проектно - сметни документаци хьакхьачадац тхога, —йоахар цар.

Сатем байнача нийсархоша язъяр Грозненски горисполкомага. Цигара жоп дера исполкома председатела заместитель хиннача П. Минаевагара: «Проектно-сметни документацеиа заказ даьд, из кхоачашдаьчул тIехьагIа дIайолаергья ремонт». Кхы а ши бутт баьлар. Эггара тIехьа вIаштIехьдаьлар проектно-сметни документаци. Бакъда, гIишлоштьераш тахан а тикина юхе бахькабац. «Тха кхыча объекташка дукха балхаш да йоах, — ремстройучастка начальника вов. Абурков, — тикина ремонт е тIадоагIача шера мара вIаштIехьдаргдац». Гуш да вов. Абурков махка гIулакха ситота вонцилга. Гучох из залача моттига гаьна йоашаш тикаш я, Киевски улица тIа бахача наьха хьала тIа из хилча чепка чаккхйоаккхаргья цо доадам боаца ремонт.

Ер нийсаргIа бутт ба тикан дIакъайла. Бакъда, хIанз хоаш дац уж мала хьадаргдья. «Хтачах Грозненски горисполкома, горжилуправление кулгалду болхлой цу да мегаргоапача гIулакха вIахал уйла еш бац.

М. МУСИЕВ.

ОБЩЕСТВЕННИ ПОРЯДОК ЛОРАЕШ

НАХАЦА БУВЗАМ ЛОАТТАБЕШ

Вахаре нийсалуш да: ше дагалаьца хIама кхоачаиде гIертаиш хул саг, бакъда кхеле кхьча оагIора хьовзалу. Иштта хилар Георге а. Из чIоагIа безам бар летчик хила. Цунна дага латтар летчикаш — турпалхой Чкалова, Громова, Водопьянова иштта кхыболча турпалхой сийдола гIулакхаш... ВорхI класс чакх а яьккха авиационни техникий школе деша ваха уйла яр цун. ХIаьта цул тIехьагIа...

Дерригa юкъах даьккхар Сийлахь - боккхача Даьдеи тIемо. Комсомолец хиларах тарра, шийдоIамах советски эскара мугIарашка вахар Арапов. Массане а санна, къоанахчул лоалаш, лайра бирсача тIема халонаш, майра лийтир мостагIех.

Чакхбаьлар тIом. Хьамсарча ненах шIавера салте. Шин шера болх бир Георге Арапова МалгIобика улаурча цхьан совхозе. Майра, тIах аьнна, денал долаш вола зIамига саг теркал вир милице болхлошта.

— Тхо волча балха воагIа валара хьо, Георгий, — валар цунга.

— Сога булургбий - теш ма?

— Даьра булургба, хьо санна нах эш тхона.

— Уйла ергья аз, — аьнна жоп делар Георге.

ТIехьагIа чухьарча гIулакхий министерство вера Арапов.

— Связист хинна яз Iа,— хьаьттар да аьлача майора Георге военни билетага хьежаш,— из чIоагIа дика да связисташ тхона а эш.

Иштта дIаболабелар Г. Арапова этта боаца милице мугIарашкара болх. Юхьанца чухьарча радиостанце болхло вар из.

Ший декхараш дика кхоачашдара вна а хьинар а па кходеш. Из дерригa зийра кулгалхоша...

— Кхы цхьакха а белгалдоаккх аз, — аьлар Ленински районни милице отделене начальника, — дукха нахаца бувзам лоаттабе. Царца дагаувла веш. ТIаккха хьа болх дика леларгба...

Иштта горад Грозне Ленински района 3-гIча участке участковой уполномоченни хилар Арапов Георгий. Атта бацар керда болх, бакъда халонаш эшие Iохйоенне коммунист царех бIы кхоаша бакхара.

Дукха ха а ши а дIалера по ший балха. Къаьстта теркам тIахийтар бахача нахаца лийха бувзам лоаттабара. Шийна гонахьа валхьа [illegible] вIашагIтехар мел нах повкъостал [illegible] стенгазета. Цун оагIонаш тIа уж кIорчача дешница дувцар хулиганий, керта бедабу малараш [illegible].

Ший участкера хIара саг дика вовзар участковена, цунах повкъостах хулар кхетама болх керттIа вIаштIехбаккха. Из ма дий милице болхлочун керттерча декхарех цаI. Къаьстта теркам тIаухийтар Георге Николаевича кхувш боагIараштa, вешта аьлча «хала самал йолча» бераштa. Ди тIехьа лаувгIар цар» даля Жорас» яхачунга — вагийчар иштта салар цунах.

Дукха ха яьалехьа Арапова участок зуламаш кIезигдаьлара районе толамагIа яр хилар...

ХIанз Георги Николаевич уголовни розыска вокккагIвола оперуполномоченни ва. Милице халача балха дукхача шерашка Iаьча опыте таро лу цунна ший деххараш толаца кхоачашде хIаьта уж хала а чIоахлане а да...

Милице районни отделене телефон техар Февральски улицагIарча тика чура хIамаш йиххьай аьнна... Сиха цига вахар капитан Арапов. Дукха ха аьлалехьа участкови уполномоченне Бильтаев Сайдбека повкъосталца хьалзыцо кху. Из хилвавар тьалха набахта а ваьлла вола Жарков. Лочкъадь товараш тика чу нха дIачудолар. Из гIулакх тохкаш кхы массехи къоал гучадаьккхар капитана: царекъашкара дукхаза хIамаш лечкъаль хиннадр Жаркова а цун повкъосташа Пиззмеевов Фомицей а. Сиха из къоал гучадаьккха йиш хургъяьар, нагахь санна Араповна Жаркова «почерк» йовзаш хиннадацаре. Вешта аьлча къоал дар, чIегаш дохадера тайп-тайпара «самалаш» хул мулимашой.

...Автоинспекце болхлошта гучабулар шоферски харц бовьнаш йола водителаш. «Уж еш цар малан, иштта вIаштIехьдоал из зулам,— аьнна хьаттача, корта болаш жоп луш цхьаькха саг вацар. Хоаш вар цаI: гонахьа Iалаьмате къайлагIа а лелача цхьан мошенника болх из болга. Шоферийна цIаккха бIоргаяйна вар из. Юхье хаттарий повкъосталца. Йоахар по шоферий прави. Зуламхой тоаба тучаккхара гIулакх шийна тIайийцар Георгий Николаевича. Дукха къамаьлаш дир по шоферашца, шийна гонахьа баьхар дружинникаш. Эггара тIехьа лаьцар мошенник Шувалов. Хьалха массехаза суд яь вар из...

Уж санна дола гIулакхаш бIаьсовгIа да Георгий Николаевича чоагIа. Тхьо шу гаргга ха а из ший вахар милице этта боаца, бакъда IалаьматIе эшаш а майдаца а болча балхань хийза. Даим носте ва коммунист Арапов Георгий Николаевич.

М. АБДУЛАЕВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоалаш Грозне кIезиг-дукха моркаш а йолаш, йолчан а йоацаш ха хила тарлу, малхбоалехьара геттара чIоагIа мух а хьекхаш. Фегара температура республике гIоала 21—26, Грозне 24—26 градус йовха йолаш хургья. ДIахорча шин дени шин буси дуккхагIча хана кIезиг-дукха, юкъ-юкъе воагIа моркаш а йолаш, малхбоалехьара гIаьхьача боараме мух а хьекхаш, бийсанка фега 3—8, денозна 20—25 градус йIайха температура а йолаш ха хила тарлу.

Метеостанци.

ТОАДАР

Укх шера 9 сентябре араваьккхача № 108 йолча «Сердало» газета тIа 4-ча оагIон тIа кепатехача «Нийса яде Iомале» яхача заметка шоллагIча колонка тIарча лакхехьарча обзаца тIа корректоро бехках гIалат даьнад. Из деша деза:

Цу дешай сен? яхача хаттара жоп луча хана ий чакхе хул (дIахо текста тIа мадарра). Цу колонка тIарча эггара тIехьарча абзац иштта еша еза:

БЕЛГАЛДАККХАР: чакхе лоаца оаз а яле а цу кхаь дакъа чудоагIаш дац лаьтта, чкъаьра яха дешаш. (ДIахо текста тIа мадарра).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

13 сентябрь
РАДИО

6.20 — «Юрта Iуйре» (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Ашараш. 8.30 — Керда хоамаш (нохчийн меттала). 8.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 8.50 — Керда хоамаш (гIалгIайн меттала). 9.00 — Москва. 15.15 — Ленин ваь 100 шу дизарга. «Ленинах дагалоацIараш» (нохчийн меттала). 15.30 — «Къона тIехье» (эрсий меттала). 15.45 — Ленинан телевераштa дукъьала» яха беседа (эрсий меттала). 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал. 17.00 — Москва. 17.15 — Ашараш. 17.30 — «Къонах» (эрсий меттала). 18.00 — «Вай индустриальни мохк» (нохчийн меттала). 18.15 — «Признание» яха радиоочерк (гIалгIайн меттала). 18.30 — «ХьогI доаха малеи эггара дикагIа да, сона дукха еза са Даьхе» яха музыкальни композици (нохчий меттала). 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

15.00 — Передачай программа. 15.05 — Киноэкхьбархой клуб. 16.15 — Юртарча клуб (нохчий меттала). 16.45 — Бераштa. «Приключения Тома Сойера» яха телевизионни спектакль. 18.00 — «Оаш даьхе декарах». БIухой-танкистий ансамбла дола концерт. 19.00 — «Воцаш тIом хиннача тIехьагIа» яха телевизионни фильм. 20.10 — Дуней халкъашта юкъера обозрени. 20.25 — Передачай программа. 20.30 — Цхьан актера театр. Сурен Кочарян. 21.05 — «Деревенский детектив». 22.30 — «Вспоминая» яха фильм-концерт.

14 сентябрь
РАДИО

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.30 — Передачай программа. 7.40 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Шовна дукхаеза ашарий концерт. 9.00 — Москва. 15.15 — Передачай программа. 15.20 — Саракаевех Гайсултановех дувцараш (нохчий меттала). 15.40 — Ашараш. 16.00 — Москва. 16.30 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 17.00 — Концерт. 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (гIалгIай меттала). 17.45 — Ашараш. 18.00 — «Къонах» (гIалгIай меттала). 18.30 — Нохчъостий радиоладувгIархой, шоана дола концерт. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12.55 — Передачай программа. 13.00 — Танкистий Денга. 13.30 — «ДоттагIал дола кагий нах» 13.50 — Бераштa. «Белеет парус одинокий». 15.15 — «Бераштa — йоккха искусства». Киноперадача. 16.05 — Танкистий Ди. 16.20 — БIухой зевне дола концерт. 17.00 — Нохч-ГIалгIайчу хьалхара моттиг лаккха футболах ловзар. 18.45 — «Роза Армени илли доал» яха фильм-концерт. 19.00 — Дуней тIа хьалхара моттиг яккха футболах ловзар. Чехословаки — Венгри. ШоллагIа тайм. Чехословакера передача. 19.50 — Шоана, бераш. 20.06 — Позже них минут. 20.10 — «Ташкент — хлетий город» яха художественни фильм. 21.55 — Передачай программа. 22.00 — «ВорхI ди». Дуней халкъашта юкъера программа.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гIа этаж) Телефонаш: редактора—3-44-90; редактора зам.—3-30-11; бечитоача секретаря—3-34-29; партийни вахарех, культурах, промышленностах отделий—3-42-30; юрта бахаммех письмой отделий—3-42-29.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7-84.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж) Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря—3-34-29; отделов партийной жизни культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-29.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7-84.
СФ05192. Заказ № 3936.